

НАРОДЖЕННЯ ГЕРОЯ

РЕПЛИКА І

Ви знову помилились. Я не про останній роман Юрія Лібедінського. Про нього писалося надто вже багато, його критикували гостро і не завжди правильно. Елементи індивідуалістичного психологізму в романі Лібедінського — явище негативне, і культивувати його в пролетарській літературі не слід. Діалектику в цьому романі автор пристосував не за Марксом, а за Гегелем — друга вада роману. Та все це не дає ще достатніх приводів цькувати цього безперечно пролетарського письменника й ставити над ним „хрест“, забуваючи, що він дав, крім „Рожденія героя“ — такі чудові речі, як „Неделя“ і „Комісари“. А треба ж визнати, що критика останнього роману Лібедінського надто скидається саме на цькування, самий цей невдалий твір дехто намагається використати й для того, щоб скомпромітувати керівництво РАППу, а воно хоч і підтримало нерозважно той твір, так визнало ж свою помилку, і зовсім нема підстав закидати йому особливу прихильність до індивідуалістичного психологізму.

Та все це між іншим, я обіцяв говорити не про „Рожденіє героя“ Ю. Лібедінського, і коли згадую про цей твір, то тільки для того, щоб зазначити, що основної його хибі критика й не помітила. Саме — що в ньому ж нема народження героя — героя кляси-переможця й будівника за доби соціалістичного наступу.

А скажіть, є він у вас, у вашому незакінченому романі, що про нього ви мені з такою гордістю, з таким захопленням звірилися? Чи виводить, чи показує цього героя та його народження у весь його велетенський зріст хоч будь-який твір української пролетарської літератури?

Ми часто скаржимося, що навіть громадянська війна й героїчне минуле Червоної армії не знайшли свого достатнього відображення у художній літературі. Не дурно ж це зазначала і редакція „Комуніста“ і ЛО-ЧАФ. Це справедливий закид. Та ще більше підстав є докоряти українській революційній літера-

136 турі в тому, що вона не зуміла відчуті і знайти героя наших творчих буднів, спостерігати й відобразити в адекватній художній формі його народження. Бо про нього ми маємо в своєму активі значно менше, ніж про героя громадянської війни.

Справді, хто має правити за героя в вашому романі (може, це й не гаразд, що я розкриваю ваші пляни, доки ви ще не закінчили роману, та я ж не називаю вашого ймення)? Інтелігент, службовець, син клясово-чужих нам батьків, які втекли за кордон з білими. Ви дуже поглиблюєтеся в його психологію й даєте справді зворушливу картину його страждань, що їх спричинила ота колізія—родинні зв'язки й почуття обов'язку перед революцією. Іншими словами, це проблема „інших“, що її ви ставите, та не розв'язуєте. Ця проблема останнім часом взагалі цікавить декого з українських пролетарських письменників. Лише цими днями я повернув молодому поетові, членові ВУСПГ'у, його поему—„Рекомендовані листи“, що в ній також ставиться ця проблема на дещо іншому матеріалі. Саме його герої—комсомольці-переростки з „інших“. У тій поемі також повно психологізму й теж нема розв'язання проблеми, читаєш цю річ і відчуваєш, що автор сам у сліпому закуті й не бачить з нього виходу.

Ви нервуетесь, невже, мовляв, не можна вже писати про інтелігенцію та її переживання, невже не варта уваги проблема „інших“? А невжеж, відповім я вам теж запитанням, нема у нас гостріших, актуальніших проблем? І, крім того, надто це велика для нас розкіш—ділитися з читачами своїми власними сумнівами. Читач вимагає від письменника—і має до того всі підстави—чіткого поставлення й висвітлення тих проблем, які цікавлять його, масового пролетарського читача, насамперед. І він вимагає, той читач, маючи до цього ще більше підстав, щоб художній твір наштовхував читачівську думку на розв'язання тих проблем, давав перспективи, не обмежуючись однією констатацією сучасного стану речей. А писати про інтелігенцію... Чого ж, слід писати й про інтелігенцію, пролетарська література повинна мати широкий діяпазон і охоплювати нашу дійсність у всій її барвистій різноманітності, малювати буття всіх шарів суспільства.

Скажімо, роман Н. Забіли „Тракторобуд“ — твір ко-
рисний, він висвітлює проблему технічних кадрів,
проблему перевиховання радянської інтелігенції, на-
самперед молоді, в процесі нашої соціалістичної ре-
конструкції. Можна навіть не надто суворо судити
стиль авторів, адже це перша велика прозова річ
молодої письменниці. Але вже тут потрібне застере-
ження. У тій частині роману, що її мені довелося про-
читати — що її й ви прочитаєте у ч. 7 — 8 „Гарту“ —
фігурує покищо виключно інтелігенція, самі лише
інженери, техніки тощо. А я (та й кожний з нас на-
певне) не можу собі уявити Тракторобуд без його
непосереднього будівника і творця — без робітника.
І дуже доведеться шкодувати за цей роман, якщо
автор не введе, не покаже на весь зріст героя-
робітника Тракторобуда, не здолає відобразити його
психологію так само докладно й по нь, як намагається
Н. Забіла відобразити психологію технічної інтелі-
генції. Бо тоді мимоволі напрошуватиметься епіграф
з некрасовської „Железної дороги“: — „Папаша, хто
строїл ету железную дорогу? — Инженеры, душечка“
(цитую з пам'яті). Не поспішайте об рюватись, ми
й на думці не маємо знижувати значення нашої ра-
дянської технічної інтелігенції, ми тільки не хочемо в
жодному разі припускати зниження ролі ведущої
кляси, кляси творця й диктатора — пролетаріату. І ми
хочемо, щоб психологію цієї кляси наші письменники
вміли описувати незгірше за психологію інтелігенції.
Ми хочемо, щоб в українській пролетар-
ській та революційній літературі наро-
дився нарешті справжній герой нашої со-
ціалістичної доби — пролетар.

Покійо ми його в нашій літературі зрідка зди-
буємо. Досі я спiniaвся на творах, що їх читач ще не
знає, бо в цих творах, саме тому, що вони „найновіші“,
може, найвиразніше позначаються тенденції не помі-
чати, ігнорувати того героя та його народження. Та
хіба серед тих творів, які нещодавно вийшли на ри-
нок, нема присвячених виробничій тематиці, робіт-
ництву? Такі твори, на щастя, в нас є, та вже
побіжний їх розгляд доводить, що не все у нас тут
гарзд.

738 Можна було б і не покликатись на такий твір, як вміщена в ч. 6—7 „Нової Генерації“ п'єси Л. Недолі „Хороба“. То був би обурливий наклеп на пролетарську літературу, коли б ми цю шкідливу, неписьменну й антипролетарську писанину зарахували до зразків пролетарської літератури. Сляканий Любота, що лякається поганою міщанки-жінки, коли вона загрожує „пропечатати“ його в газетах, Любота, що з усього комплексу партійних проблем його цікавить виключно національне питання (суті якого, до речі, не розуміє автор п'єси),— оця мокра ганчірка Любота навіть не карикатура на партійного активіста; за такого „героя“ залюбки й радісно ухопиться класовий ворог саме для дискредитації партії й керованого від неї колосального національно-культурного будівництва. Не згадуючи вже за інші якості „твору“ Недолі, вміщення його в „Н. Г.“ свідчить водночас про сумну, та, на жаль, логічну еволюцію недавніх ліво-інтелігентських попутників і про недостатню пильність наших органів політичного контролю.

В жодному разі не можна ставити поруч Недоліної писанини твір, що до нього ми оце переходимо— роман О. Копиленка „Визволення“. Слід безперечно, витати той факт, що О. Копиленко перейшов до робітничої тематики. Також не викликає сумнівів бажання авторове дати справжнього героя, робітника-винахідника, показати й тип нової жінки, що визволяється від старого зашкварублого побуту. Проте авторів не пощастило виконати свого завдання. Його герой стоїть понад масою, намагається надто далеко перегнати масу— пролетарську масу,— в результаті маємо літературну ілюстрацію до геніяльно влучного визначення т. Сталіна: намагаючись бігти попереду мас, герой від них відривається, а це ж не менша вада, ніж плентаючись у хвості мас, відставати від них. Причини такого казусу цілковито ясні. Автор не знає робітничого побуту, не усвідомив справжніх завдань пролетаріату за нашої доби, його герой (як і героїня) вигаданий і неприродний. Очевидно, одного щирого бажання не досить для того, щоб дати справді пролетарський художній твір.

„Крила“ В. Кузьмича справедливо вважаються за

один з найкращих романів, що їх дала за останній час пролетарська література. Цей роман розгортає докладну картину соціалістичного будівництва й творче напруження дійових осіб у боротьбі з труднощами та шкідниками, що стоять на шляху цього будівництва. Проте й цьому романові цілком справедливо закидала марксистська критика низку поважних вад. І коли ми уважно розглянемо основного героя роману — Костенка, то пересвідчимося, що в ньому химерно сполучається чисто-інтелігентська неврастенічність, навіть гістеричність, із сухою схематичністю, далекою від живого повнокровного типа справжнього героя нашої доби, представника пролетаріату.

Я не спiniaюся на інших останніх творах пролетарської літератури з подібною ж тематикою. Серед них є і дуже цінні, особливо в драматургії. Та більшості тих кращих творів притаманна спільна хіба: герої в них неживі, часто-густо це ходячі схеми, щедро наділені основними якостями й характеристичними рисами своєї класи, але позбавлені будь-яких власних якостей, що відрізняли б їх одне від одного. Отже — ви правильно підказуєте мені — в останніх творах нашої революційної і пролетарської літератури ми ще майже не маємо синтези „живої класової людини“: коли вона „жива“ — тоді вона не класова й навпаки, вона схематична й не жива, коли авторові щастить втілити в неї цілком виразно класові ознаки. Це не значить, що ми не маємо щасливих винятків. Я, наприклад, за такі винятки вважаю останні колгоспні новели Костя Гордієнка, зокрема його „Повість наймита“, де авторові пощастило дати справді живих і справді характерних представників колгоспної маси, вчорашніх визискуваних глитаєм наймитів, сьогоднішніх будівників соціалізму в сільському господарстві. Це вже натяки на „народження героя“ (і героїні — типи жінок-колгоспниць особливо удавні в К. Гордієнка); є окремі подібні натяки й у творах, присвячених індустріальній тематиці, та лише натяки, нічого значнішого я не наважився б навести.

Ви, здається, ладні вже приписати мені песимістичний погляд на перспективи української пролетарської літератури: не поспішайте з висновками. Бо те, що я вище

140 кваліфікував як натяки, я розглядаю сам як докази того, що наша пролетарська література здатна, а значить і зможе подолати основні вади у спробах змалювати героя доби. Для цього треба перш за все усвідомити, в чому коріння тих вад.

Не важко зрозуміти, чому психологія інтелігенції краще дається нашим письменникам аніж психологія пролетаріату, чому спроби дати „живого“ героя-робітника часто густо призводять до того, що автор прищеплює цьому своєму героєві саме рис, характеристичних для хорого неврастеніка-інтелігента. Революційні письменницькі кадри недостатньо швидко поповнюються пролетарськими силами з виробництва, тут дається в знаки недостатньо розгорнена масова робота навіть пролетарських літературних організацій. А кваліфіковані кадри письменницькі, цілком природно, краще знають саме інтелігенцію та її побут, не зв'язані з пролетаріатом у повсякденній роботі.

ІВАН ЛЕ

МАСОВА РОБОТА ВУСПП

Доповідь на 1-му пленумі Ради
ВУСПП'у 20/V 1930 р.

Товариші, склалося так, що до найважливішої, до найвідповідальнішої роботи ВУСПП'у, саме до практичної роботи, яку ми вели, — пленум поставився не досить серйозно. Доповідь про масову роботу ми відклали на останній день, коли пленум майже роз'їхався, і лишилися тільки ті члени його, які здебільшого працюють у Харкові.

Мені доведеться говорити коротко, тезами.

ВУСПП став на допомогу комуністичній партії в проведенні нею в життя неухильного курсу на індустріалізацію країни й реконструкцію всього народного господарства. Ми беремося допомагати в цьому партії засобами, якими орудує наша організація, а саме, засобами літератури.

Пролетаріат СРСР, отже й України, напружує всі сили, щоб перебороти труднощі соціалістичної пере-

будови життя. Ми є свідками нечуваного в історії людства процесу, в якому повинні брати і беремо належну нам долю участі. Суцільна колективізація, ця реконструкція сільського господарства, що її поставила наша партія на чергу дня, ліквідуючи на цій базі куркульню як класу — це величезне й почесне завдання партії теж не може пройти повз нас. А справа ця не легка.

Ми маємо погану спадщину від старого, царського уряду. Чим вона погана, не буду вам усього говорити, бо це знає й піонер: тут і засоби виробництва й грабіжницька експлуатація природних багатств, обумовлена капіталістичною конкуренцією, низький рівень техніки, загальна темрява, національний гніт і все інше, що ім'я йому безкультур'я. Колишня Російська держава дбала за те, щоб якнайміцніше тримати своїх, так званих, „верноподданных“ в темряві, в невігластві, культурні ж цінності вироблялися й служили одній поміщицько-дворянській класі. Многомільйонному „верноподданному“ будувалася церква — це основне кермо гніту і темряви. Ми мали широчезний релігійний фронт, організацію, так би мовити, духовної кастрації людства. Ця організація була єдиною і монопольною господинею народньої освіти. Нижчі школи, школи для пролетаря, особливо для селянина — церковні школи, це були своєрідні церковні „фабзавучі“. Ми, на жаль, не маємо в руках статистики. З неї видно, що ми мали в декілька разів більше церковних „культурних організацій“ за школи інших відомств. Та й школи тих відомств не були позбавлені постійного протекторату релігії, навіть вищі школи. Нам доводиться все це замінити в умовах майже 80% селянського населення, тобто маси, яка в цілому своєю ідеологією не була споріднена з пролетарською ідеологією. Пролетаріат зумів повести бідняцько-наймитські шари селянства за собою, зумів охопити ці шари своєю ідеологічною сіткою. Нам доводиться не лише економічно змінити лад, але й психологію людини перероблювати.

Процес культурного зростання мас, як говорив учора Микола Олексійович Скрипник, відстає від економічного зростання країни. Сто мільйонів селянства — це вантаж. Селянство своїм консервативним світосприйманням тяжить над нашим культурним процесом.

13 років революції на багато змінили обставини. Вже на сьогодні шляхом величезної роботи, проробленої пролетаріатом у культурній справі, ми маємо той факт, що навіть найтемніші середовища селян тягнуться до справжньої культури в пролетарському розумінні цього терміну. Шкоди широких робітничих мас, то цей потяг до культури на сьогодні можна розглядати як культурний рух за опанування пролетарської культури. Яких же ресурсів, і людських і всяких інших, треба, щоб цей рух не лишити без відповідного проводу, керівництва !..

Національна політика партії призвела до того, що колись пригнічені нації тепер з шаленою жадобою, з колосальним розмахом беруться до національно - культурного будівництва в своїх країнах, і це культурне будівництво треба пролетаріатові (так саме ставить партія) охопити, взяти в свої руки керівництво ним, надати йому свого загального соціалістичного ідейного змісту. Ось у чому полягають завдання партії, де ми мусимо, як літературна організація їй допомагати.

Звичайно, і партія і радвлада мають свій апарат, що зобов'язаний провадити політичну і культурно-освітню роботу в країні. Нам, як літературній організації, не випада перебирати на себе цих функцій. Та ми так справи і не ставимо. Це було б смішно. Але все ж таки в культурно - освітніх справах літературно - громадські організації відіграють не малу роль. Література, ідеологічна надбудова, відіграє чи не переважну роль перед іншими формами мистецтва, керівну роль в справі освіти. І літературні організації, оскільки вони не тільки літературний цех, а громадські організації, про цю справу не повинні забувати.

ВУСПП основним своїм завданням, основним принципом існування своєї організації ставить масову роботу. Цю роботу ми поділяємо на такі два основних моменти: перший момент — це виховання мас, взагалі культурне виховання мас. І другий момент — це виховання наших літературних кадрів.

Щодо виховання мас. Ми знаємо історію цієї справи. Ми знаємо історію часів 1924-25 р.р., коли існувало так зване „плужанство“, коли існували літературні організації з квитками, з членськими внесками (тоді існувало й „гартянство“). Після невдалого запровадження

масовізму плужанством навіть слово „плужанство“ перейшло до нас як образливий епітет, а я пам'ятаю часи 1926 - 27 р.р., коли це слово вживали, як якесь онудало в літературнім житті.

На сьогодні ж, товариші, нам потрібне, широке охоплення робітничо-селянських мас своєю керівною роботою. Сьогодні ми не боїмося слова „плужанство“, бо сьогоднішній масовизм абсолютно нічим не буде подібний до того „плужанства“, яке тепер уже лишилося історичним спогадом.

І все ж таки, провадячи оцю масову роботу, ми не повинні перебирати функції культвідділів профспілок тощо. Я тому це кажу, що далі я переходитиму до моїх поглядів на масову роботу, в яких можна буде вбачати (кому, звичайно, захочеться це зробити) наше бажання перебрати ці функції культвідділів. Попереджаю, що ці можливі закиди, оці гадки, що ми перебираємо на себе функції культвідділів, коли вони і є, вони виходять з боязні перевантажити себе роботою. Товариші письменники день від дня, все частіше й настирливіше подають голос, що час би, мовляв, письменників розвантажити від всяких побічних робіт, щоб вони зайнялись тільки своєю літературною працею. Щоб вони тільки цією самою працею виконували функції масової роботи. До цього треба додати ще й зневіру в свої сили. Письменники часто-густо просто губляться перед „жупелом“ масової роботи. І основне — це нерозуміння форм, нерозуміння практики, як же саме провадити цю роботу. Було б смішно, коли б ми, літературна організація, оголосили б, що ми перебираємо на себе, скажімо, всю культурну роботу, українізацію, виконання промфінплану, суцільну колективізацію, боротьбу з бюрократизмом, антирелігійну кампанію, ліквідацію неписьменности тощо. Але, т.т., літературна організація — громадська організація — абсолютно не має ніякого права в радянській країні, до того ж, коли вона ще й декларувала, що стоїть на засадах комуністичної партії, — абсолютно не має ніякого права відмовлятися брати участь у всіх перелічених кампаніях, брати участь, звичайно, в тій мірі, в тій формі, в якій має можливість дана організація чи даний письменник!

144 Проведення цих кампаній в основі своїй (а не в деталях) полягає саме у перевиховуванні мас.

Для ілюстрації участі літератури в щоденній роботі дозвольте навести такий приклад: на Краматорському заводі працює літературний гурток „Забой“ із активних забойців. Декілька разів я був на цьому заводі, я придивлявся до роботи нашого забойського осередку, придивлявся до ку ьтурно-виховавчої роботи й я відчував, яка колосальна робота ведеться літературним гуртком у проведенні буквально всіх кампаній. Я відчував, яку колосальну роллю відіграє письменник у цій роботі.

Ми йдемо через ливарний цех, і бачать робітники що йдуть письменники,— оточують нас і просто нам говорять: „Завтра увечері у нас буде зібрання — будемо говорити про прогульників. Ви мусите на цей вечір підготувати вірші, чи якінебудь літературні виступи, вигадати якунебудь форму цих виступів, участь письменників потрібна“. Виходить, що поет Безпощадний, поет Краматорський на цім заводі роблять свою роботу так, що культурники й господарники зрозуміли їх користь і широко користаються з їх допомоги.

Цим я говорю, що в класовій боротьбі, в боротьбі за перебудову країни, пролетарська література займає не останнє місце. Відходячи трошки від завдань своєї доповіді, я хотів би нагадати зразки антимасової роботи літературних організацій, нагадати, скажім, зразки колишнього „Марса“, колишнього „Вапліте“, або й творчість окремих письменників: Сенченка, Яновського, Косинки і т. ін.—чи ці організації дбали про насущні кампанії, чи творчість названих письменників будить масу до життя, до боротьби за соціалістичне майбутнє, до перемагання труднощів цього етапу.

Нарешті Куліш у своїй системі Малахіяди — чи він спрямовує масу чи окремих осіб у бік соціалістичної перебудови людства? Ні, й тисячу разів ні! Вони на бирючі острови тягнуть, отруюють, розкладають масу, як тут товариші довели, песимізмом, невір'ям; вони солодким лоскотом, естетизмом захопилися, „острими моментиками“, як релігією колись чи гсрілкою вони обдурманюють читача, змушують милуватися „соціалістичним“ ім'ям Тайнах. Вони замовчують успіхи соціалі-

стичного будівництва, затушковують сучасні пекучі проблеми, тим саме дезорієнтують маси. Не моє завдання аналізувати твою частину груп і окремих письменників. Я тільки хочу цим ствердити, що не всяка літературна робота є громадсько-корисна масова робота. А висміювання нашої масової роботи є просто злісне шкідництво з боку тих груп, що висміюють.

Тов. Микитенко читав цитати про злополучних письменників, які сидять на димарях і набираються робітничої тематики. А інші в той час сидять над річкою й удряють рибку. Повторюватись не хочу й не цитую удруге. Ясно, що така установка висміює нашу масову роботу як „позорне“ просвітянство, масовізм, сидіння на димарях.

На наше щастя продукцію цих „рибалок“, вудкарів, не читає маса, не розуміє її. Та мало радости і в тім, що інтелігенція почасти захоплюється ними, принаймні читає. Бо сучасна інтелігенція, це наші радянські культурні кадри, й ми мусимо відвоювати й її від хибного „духовного“ обслуговування її занепадництвом, естетизмом, копірським у водах нашого життя. Як же ми мусимо відвоювати?

Доброю продукцією, яка б художньо дозріла й ідеологічно витримана була в дусі наших класових завдань. Ми повинні робити літературні виступи не в дусі Остапо-Вишнівського зубоскальства, а в дусі наших сьогоднішніх ударних кампаній. Ми повинні брати серйозну участь у загально радянських і партійних кампаніях, допомагати владі і партії своїм досвідом, знанням, висвітлювати, нарешті, в пресі цю роботу і тим самим подавати на суд маси якісь кращі синтетичні методи, кращі заходи щодо роботи. Ми повинні організувати дискусії і суди, де б з'ясовувалась класова суть нашої літератури. Ми повинні впливати на театри, кіно й інші.

Таке, товариші, наше завдання масової роботи в діяльності завоювання читача. Які ж ми маємо наслідки роботи саме в цій галузі хоча б від з'їзду до нашого пленуму. Я, звичайно, сюди не приніс тої продукції вулгарної, яка розходиться декількома виданнями в десятках тисяч тиражів. Я, товариші, не буду повторювати й про те колосальне зрушення в театральному мистецтві, яке безперечно почалося під впливом

146 вуспівської драматургічної продукції. Але, товариші, це є наша масова робота для завоювання читача, а в театрі, — нашого клясового глядача.

Щодо літературних виступів, то я мушу сказати в порядку самокритики, що секретаріят ВУСПП'у, проводячи величезну роботу щодо цього, все ж таки зробив дуже й дуже мало. І, нарешті, навіть готуючись до доповіді, Секретаріят не подбав про те, щоб зібрати бодай побіжні матеріали чи підсумувати якийсь досвід роботи. Імені доводилося буквально вишукувати по комплекту „Літ. Газети“, „Гарту“, „Забою“, „Красного слова“, „Металевих днів“, ці наслідки проробленої нами літературно-масової роботи. Ці цифри, які я вам наведу, вони безумовно не точні, але не точні в бік зменшення: я записав тільки ті літературні виступи, які, на мій погляд, на мою перевірку здавалися безперечними. Ми маємо виступи, в яких на 70% брали участь тільки вуспівці, і решта, в яких вуспівці брали участь поруч з письменниками з інших організацій. І ми маємо такі цифри:

Місце літературних виступів	На заводах, руднях	По клубах	Інших місських аудиторіях	Разом виступів
Харків	8	13	5	26
Київ	18	37	9	54
Одеса	10	14	16	40
Донбас	29	54	11	94
По округах України . . .	—	—	47	47
Всього . . .	65	118	88	261

Двісті шістдесят один виступ за термін в один рік. Ми маємо такі факти, що сама єврейська секція за цей період по всій Україні зробила 79 виступів. Єврейська секція організувала ударні групи, що об'їздили Донбас та найбільші центри України. Секретаріят ВУСПП організував декілька ударних груп. Ці ударні групи виїжджали в промислові округи і брали участь у культпоходах. 261 виступ — це не були виступи просто ради літературних вечірок, ради того, щоб показати робіт-

никам письменників і самим подивитись на робітників. Це були виступи в час культпоходів взагалі, культпоходів за українізацію, за українську пролетарську культуру, за ліквідацію проривів, за перехід на безперервну, за боротьбу з прогулами, читацькі конференції і кампанії підчас „СВУ“. До того ж члени ВУСПП'у за організованими вказівками Секретаріату виїжджали на проведення кампаній суцільної колективізації. Всього виїжджало членів ВУСПП на колективізацію 24 чоловіка. Які ж наслідки ми маємо від цього? Ми маємо те, що товариші бачили й читали на виставлених сторінках газет, по літературних газетах, де друкувалися нариси Кулика, Микитенка, Кириленка, Баглюка, Шмигельського та інших. Вусппівці брали участь в штабах антирелігійних кампаній, у штабах культпоходів тощо. Вусппівці, крім всього цього, взяли участь у 21 диспуті та літературних судах по всій Україні, влаштованих з приводу вусппівських творів і в 41 — з приводу творів інших письменників.

ВУСПП зорганізував декілька ударних бригад, і одна з таких ударних бригад, яка працювала в Луганському, за тиждень роботи зробила 19 літературних виступів. Треба сказати, що коли б Секретаріат дбайливіше поставився до організації доповіді про масову роботу, ми мали б організувати виставку цієї масової роботи, і на мою долю було б легше вам доводити факти проробленого. Тепер я сподіваюся, що мені просто повірять на слово. На виставці ми маємо літературні сторінки, маємо різний матеріал цієї роботи, але все ж таки це незначна частина того, що зроблено й треба було б показати.

Мушу нагадати, що в самому Донбасі, в 4-х округах, випущено 126 літературних сторінок „Забой“ в округових та заводських газетах, в яких брали участь робітники-початківці, керовані „Забоем“. 126 літературних сторінок „Забой“ при округах і заводських газетах під безпосереднім керівництвом „Забой“, як частини ВУСПП.

„Забой“ випустив недавно одну книжку свого початківця Павла Безпошадного „Каменная книга“. З того, що книжка тиражем в 4.000 примірників розійшлася протягом 3-тижнів (а це небувалий успіх книжки), ви

148 можете судити про цінність цієї продукції. Це початківце, який зріс під безпосереднім керівництвом „Забою“.

Треба сказати, що керівництво літературними гуртками ВУСПП до цього часу провадив не в формі послання свого члена, не в формі професорства. Ми керуємо цілими процесами літературного руху через відділ профспілок, через заводські клуби тощо. Далі я зупинятимусь детально на формах цього керівництва. На пленумі протягом 3-х днів на всі лади відмінялася робота членів Пролітфронту в літературних гуртках на заводах Харкова. Чому ж товариші, які виступали не тільки з боку пролітфронтівців, а навіть і наші вуспівці, члени Секретаріату, не сказали про той факт, що в цих гуртках працюють може мало, недостатньо, але працюють наші вуспівці. Можливо, вони не мають достатнього керівництва з боку Секретаріату, працюють незадовільно, але вуспівці в цих гуртках працюють, і ніякий товариш з літературних гуртків не виступив тут проти роботи тов. Сокола, проти Радугіна, які працюють з Момотом, здається, з Епіком тощо.

Можливо, що члени Секретаріату не сказали про те з тих причин, що Секретаріат (це в порядку самокритики) абсолютно не дбав про контроль, про облік проробленої роботи. Вважалося, що роботу треба провадити, а проте щоб за собою лишати сліди, кожний факт підшивати, не дбалось. Ні один з членів Секретаріату, які виступали в полеміці з пролітфронтівцями, не констатували цього факту. Але, крім харківських літературних гуртків, є ще величезні гуртки в інших округах України. Ми маємо в самому Донбасі більш 3-х десятків таких гуртків. Є вони в Києві, в Одесі, в Миколаєві, Кривому Розі тощо. Ми в них беремо участь, а також тим, що ми беремо участь у роботі культвідділів по організації всіх гуртків, по розробці всяких прог, ам, інструктивних доповідів керівникам гуртків, ми провадимо, по суті кажучи, керівництво цими гуртками. Організація нараховує в своїх лавах всього понад півсотні чоловік, і менш половини, дуже мала частина письменників, які працюють тільки на літературному фронті. Чи можна до цієї половини цим двом десяткам людей

ставити такі вимоги — неодмінно в кожному літературному гуртку по одному чоловіку. Адже ми знаємо, що, скажімо, в самій Костянтинівці, де ми маємо декілька великих заводів, маємо величезні клуби хемків, металістів тощо, в самій Костянтинівці ми маємо понад десяток літературних гуртків. Понад десяток літгуртків, значить, треба послати понад десяток вуспівців. Ми в Харкові маємо понад 20 великих підприємств, маємо півсотні робітничих клубів, і кожний клуб має літературний гурток, а відтак має право на тих же самих засадах, що й ДЕЗ'івці і „Серп і Молот“, вимагати собі керівника-письменника та ще як би не одного. І керівництво їм треба дати, а як накажете дати, коли людей недосить? Очевидно, що треба виробити такі форми керівництва цими гуртками, які б давали максимальну ефективність за наявної кількості керівної групи.

Я, товариші, ще раз буду зупинятися на формах керівництва гуртками, тепер переходжу до другої частини масової роботи, а саме, до виховання кадрів. Звичайно, все те, що я тільки побіжно перелічив — цього дуже мало, цього зовсім не досить. А це тому, що у нас не досить кадрів. Не тільки кадрів наших вуспівських літераторів, а взагалі культурних кадрів культосвітньої роботи не досить. Ви, товариші, були в Донбасі і в Криворіжжі. Можливо приглядались до культосвітньої роботи. Треба одверто говорити: провадячи національну політику партії, культвідділи ще й на сьогодні у нас під боком часто-густо висуюють керівників не тільки росіян мовою, а росіян з русотяпськими тенденціями. У нас на Тракторобуді зараз культробітника, буквально, виписали чи з Москви, чи з Курська. Тут, звісно, є й друга причина, але основна та, що культробітників у нас на Україні дуже й дуже обмаль. І виховання кадрів, проблема кадрів це є основне завдання сьогоднішньої культурно-масової роботи.

Будемо одверті, в Харкові, де, очевидно, літературних сил української пролетарської літератури, взагалі культурних сил, досить, і в Харкові ми маємо курйозні (дріб'язкові, звичайно) факти. Зайшов я в Інститут Марксизму-Ленінізму, де працюють чимало наших вуспівців: зайшов до їх буфету, весь буфет, передня

150 буфету обвішані плякатами: з 16 плякатів у буфеті Інституту Марксизму жадного українського плякату, тільки російські плякати, з яких 8 плякатів передплата на пресу. Що це, товариші, великодержавний шовінізм? Це звичайне русотяпське головотяпство, яке провадиться під шумок за відсутности культурних сил, відсутности кадрів. Чи можемо ми, товариші, маючи всі ці факти (я вже не говорю про те, що ми маємо за Харковом), чи можемо ми зараз так поставити справу, щоб 20 чоловік вуспівських письменників взяти за шиворот, прикріпити до харківських заводських літературних гуртків, і керуйте, а з рештою — як знайте? Нехай хто хоче, той і виховує і керує. А як вони виховуються, ці кадри, без класового догляду, я зараз скажу. На копальні „Червоний Профінтерн“, в Риківському районі, я виступав на загальних робітничих зборах, влаштованих з приводу вугільного прориву. На мою доповідь два рази було кинута репліка — „дайош на русском языке“. Я в цьому нічого страшного не вбачаю, тим більше зваживши, що робітники на копальнях є досить „текучий народ“, та ще жодний не тільки адміністративний, а й культурно-громадський робітник українською мовою там не говорить, хоч він нею прекрасно володіє, жодного дописа, жодного плякату, і взагалі українізація на цій рудні виявилася, очевидно, тільки в діловоді, який сидить за машинкою й перекладає офіційні папірці. Так, ще тут легко припустити, що два робітники гукнули — „дайош на русском языке“, але зовсім незрозуміло було, чому саме після доповіді вийшла людина, взяла слово, вдарила ціпком по столу і українською мовою запротестувала: „Яке ви мали право шельмувати Косинку, Івченка, чи може ви не читали Дорошкевича, отже, не знаєте, що Косинку визнано найкращим українським письменником? Вас пролетаріат просить говорити мовою, яку він краще розуміє, а ви в угоду собі говорите по-українському“. Я питаю, хто це такий, виявилось, що це громадянин Вікентьев, учитель, завідувач школи на рудні, керівник літературного гуртка тощо. Виходить другий на трибуну, теж українською мовою каже — „Товариші, ось тут тов. Ле виступав, говорив він багато, ми не будемо всього цього критикувати, але одно,

чому він не зважив на те, що у нього вимагали записками, щоб він говорив російською мовою, він все ж таки говорив українською мовою, щоб ви нічого не зрозуміли". Очевидно, він писав і записки, бо такі дві я дістав. Оскільки ні президія, ніхто мене не захищав, я мусів сам захищатись. Я ці факти навів для того, щоб показати, які ще ведмежі кутки ми маємо, в які кутки ми повинні, як літературно-культурна сила, кидатись, щоб у міру своїх сил ліквідувати оцей прорив. І в такі моменти іноді очевидно треба пожертвувати харківськими літературними гуртками.

Будемо мужні, скажемо, що Секретаріят ВУСПП й увесь ВУСПП в цілому такої особливої уваги вихованню кадрів не приділяв. Це видно з того, що на останньому з'їзді ВУСПП справа масової роботи майже зовсім випала з повістки денної, коли не зважати на постанову про відрядження Ле для цієї масової роботи в Довбас. Протягом року Секретаріят має більш десятка засідань, і на кожному з них масова робота — як принцип — не ставилася. Завжди ми розбирали окремі моменти масової роботи, окремі деталі, які просто підпирали, які ставилися життям перед Секретаріатом. В цьому є вина Секретаріату, безумовно.

Нас в більшості задовольняв, я б сказав, самоплив кадрів. Ми надіялись на місця, що місця, мовляв, знають самі, що треба провадити виховання кадрів, і обмежувалися просто так не директивами з центру, а вказівками — робіть, т. т., масову роботу. Тому й маємо ми покищо не такі вже блискучі наслідки.

До того ще треба додати, що навіть при нашій активнішій участі, активнішій ініціативній роботі в вихованні кадрів не завжди це нам щастить. Поруч з таким головотяпством, шовінізмом, русотяпством, чим хочете, наші культурні й господарські організації недооцінювали значіння виховання кадрів, і нам доводиться не тільки боротись за самі кадри, але доводиться буквально, як лобом стінку, прошибати оці професійні, адміністративні, господарські організації, щоб вони нам допомагали в цих справах.

У Донбасі ми маємо багато таких випадків. Один із них я нагадаю. Голова завкому Краматорського заводу, на якому працює більше десятка тисяч робіт-

152 ництва, тов. Лисенко. Просимо його про те, щоб поет Краматорський (зараз ми друкуємо його книжку) дістав творчу відпустку, бо в його книжці треба зробити деякі поправки. За згодою Секретаріату ВУСПП бюро „Забою“ ухвалило виклопотати нашим 9 забійцям такі творчі відпустки. Цю нашу постанову бюро „Забою“ ми погодили з окрпаркомом, погодили з райпаркомом, і от пішли провадити її на м'сяц. Звернулись до тов. Лисенка, голови завкому Краматорського заводу, й тов. Лисенко відповів нам так: „Коли вам потрібні поети, коли вам потрібні літературні кадри, то ви ними й турбуйтеся. Зараз ви нам подякуйте за те, що робітника Краматорського заводу ми висунули у завком на роботу для зшивання папірців. Коли ви хочете давати творчі відпустки, давайте, але знайте, що Краматорський в завком не повернеться, нам цього не треба“. І от таку тупоголову постановку щодо виховання культурних літературних кадрів ми кожного разу надibuємо.

✓ Я обіцяв повернутися ще раз до гуртківської роботи. Отже наші забойські осередки — це є вже ті кадри, з яких ми виховуємо свою зміну. ВУСПП категорично відмовився й, гадаю, надалі відмовиться від фабрики письменників. Письменника покищо нде на спеціальне замовлення не зроблено. Це дуже примітивний засіб виховання кадрів. Прийти на завод, зібрати, чи загальним голосуванням, чи як, літературний гурток і сказати: „ви є ті письменники, які будуть готові на осінь, а ви, 12—16 чоловіка, будете драматургами“. Це дуже примітивний, повторюю, смішний засіб фабрикації письменників, яким ніяк не можна пишатись. З другого боку, важко сказати, на якому саме з сотні підприємств на Україні є найбільш підходящі кадри для цієї фабрикації.

Важко сказати, де саме можна утворити оцих 12 чоловіка письменницьких фабзавучників, яких на осінь випустять письменниками. На всі ж заводи нас не стане.

Я повторюю ще раз, що кожний клуб має літературний гурток. Які завдання цього літературного гуртка, всім відомо. Але я мушу сказати, що ці завдання не тільки завдання літературної кваліфікації, ми розглядаємо літературний гурток, як громадсько-

культурну організацію й як завдання культурної роботи на підприємстві. Само собою зрозуміло, що, провадячи культурну роботу, загартовуючись у ній, літературний гурток мусить провадити й самонавчальну роботу. Ми зокрема скажемо про Донбас — ця робота мені найбільш відома. Ми організуємо літературні сторінки в округах, які збирають саме ті літературні сили, робітничі, з яких зростатимуть наші кадри. Не кожен літературний гурток має здібні на сьогодні бодай літературні одиниці, з яких сьогодні уже рстє письменник, але в масштабі міста ми маємо 5 — 6 великих виробництв, там є літературна сторінка, ця літературна сторінка об'єднала навколо себе десяток людей, десяток активних робітників, десяток редакторів стінних газет тощо, які, керуючи літературною сторінкою, зростають на ній, і це є наші літературні кадри.

Товариші, ми організуємо виставки стінгазет і в процесі цієї роботи виявляємо все те краще, що з існує на сьогодні зватися уже початківцем. Ми буквально вижуємо їх і організуємо в Донбаській організації. Для дальшого керівництва їх зростом ми маємо друкований орган „Забой“. Ми безпосередньо керуємо не тільки їхньою кваліфікованою літературною роботою, а і роботою громадською, культурною роботою.

Довольте мені характеризувати наслідки роботи, хоча б сказати по „Забой“ в Донбасі. „Забой“ має в Донбасі 12 таких осередків початківців в 4-х округах. Всі 12 осередків „Забою“ складаються майже з 80 членів, які беруть активну участь у роботі літ. сторінки, беруть активну участь в роботі журналу „Забой“, які і є нашим кадром. Друкуємо ми зараз книжки у Крайторського, Снежина і т. ін. Кращі товариші в осередках, найбільш кваліфіковані товариші керують літературними гуртками на підприємстві, де є на це можливість. Ми маємо 126 літературних сторінок „Забою“, що складають продукцію до 20 друкованих аркушів. Ми даємо в „Забой“ літературну консультацію, яка час від часу оцінює роботу наших початківців.

Об'єднуючий центр цього літературного руху треба зробити в центрі, в столиці, у вигляді літературної консультації при ВУСПП при організації масового

154 літературного журналу. Треба сказати, товариші, в порядку самокритики, що наш Секретаріат чи від скромності, чи то з інших причин, не дуже інформує про роботу „Забою“, навіть про його існування, і тому взагалі складається така думка, що може там щось є, може чогось нема.— Так само не дуже інформують суспільство і про роботу київської організації, миколаївської, дніпропетровської і т. ін. Такий факт, що журнал „Забой“ має тираж 30 тис., це факт колосального значіння, і його замовчувати злочинно. Забойська організація уже існує 8 років — організація, яка до минулого року була тільки російською організацією, а загалом на 75% — українська пролетарська організація.

Отже, журнал „Забой“ на 80% друкується українською мовою і тільки з матеріалів наших осередків. Цей факт замовчувати ВУСПП замовчувати нашої вуспівський пресі просто ганебно.

Отже, я повторюю, що професорською метою ми виховувати кадри не будемо, як саме ми не вважаємо за правильний той шлях творення української пролетарської літератури, який пропонують нам дехто з „рибалок“, дехто з тих, кому димарі заводські смішними стали.

Політбюро ЦК партії більшовиків України в своїй постанові про політику партії в галузі художньої літератури так розуміє творення пролетарської літератури: „... справжнє творення української пролетарської літератури може відбутися тільки на базі постійного зв'язку з робітничо-селянськими масами, з виявленням властивої пролетаріату художньої вартости, з постійним взаємним впливом письменства і масового читача“. Відрив поодиноких осіб від цього (висування зараз 12-ти письменників), розрив з ними зв'язків, самозакохання в тому „бирючому“ острові і замиканні на вудінні рибки „хоча б під гаслом кваліфікації“ — є явище соціального й мистецького занепадництва“. Ми цю тезу засвоїли досить добре. І коли ми сьогодні ще не послали більшість своїх письменників на виробництво то ми заявляємо, що на сьогодні час поставити у категоричній формі цю пропозицію ЦК. Письменник-вуспівець мусить не як професор літи на завод від такої години до такої, керувати лігератур-

ними гуртками, а мусить піти туди й робити ту роботу, яку він уміє на заводі й разом з тим провадити виховавчу роботу щодо кадрів і взагалі щодо культосвітньої виховавчої роботи.

Ми повинні боротися категорично й уперто проти тенденцій пролітфронтовців підмінити велику роботу виховання численних кадрів висуненням 12 обранців. Я гадаю, що ці саме 12 письменників, вихвалені пролітфронтовцями, є вияви того, що на політичній мові визначається, як діяцтво. Ми не можемо відривати культурні кадри заводів від ближчих завдань доби і спрямовувати їх на вишукування „кращого“, кращих літературних сил в розумінні Пролітфронту, сил, які себе вже до деякої міри зареклямували в тому журналі „Пролітфронт“. В такому керівництві літературними гуртками є небезпека. Тут поставлено питання — за всяку ціну восени випустити перших письменників. І в цій гарячці зроблено величезну помилку, якої свідком ми були¹⁾. Я не берусь робити категоричного висновку, яка з двох заяв робітника - літгуртківця правдива. Оскільки Пролітфронт допускає ту думку, що ми загітували робітника написати першу заяву, остільки ми маємо таке ж право припустити, а може й більше, що пролітфронтовці загітували робітника, щоб написав другу заяву. Ця заява в досить таки обережній формі відмовляється від свого попереднього твердження. В першій заяві категорично написано, — я подав декілька віршів, і Арк. Любченко в один з них вставив: „Ах, яд любови“. А тут написано в обережній формі: На вечірньому засіданні подав записку, де зазначив, що рядки „Ах, яд любови“ були вставлені Аркадієм Любченком, але я зробив неприпустиму помилку, не будучи переконаний, що рядки не мої, і подав заяву. — Що це значить? Значить, він припускав думку, що Аркадій Любченко міг уставити, але зовсім не переконаний. У всякому разі факт, що „яд любови“ з'явився у „Пролітфронті“, яскраво доводить,

¹⁾ Мова йде про дві записки робітника - початківця, що в одній з них він покладає вину на редакцію за невдачу фразу у вірші, а в другій виправдує редакцію й натякає на те, що буцімто ВУСПП'івці загітували його написати першу записку.

яке саме виховання цих 12-ти письменників веде „Пролітфронт“. Я наведу вам декілька цифр нашого виховання і дещо прочитаю. В редакцію „Забоя“ за січень-лютий 1930 року поступило 142 твори початківців. З них віршів 113, оповідань 24 і 5 п'єс. Як вони розподілені: на виробничі теми—57 назв, на загально-світові теми—24 назви, про громадянську війну та Червону армію—12 назв, про суцільну колективізацію—13, безпредметові-ліричні—7, це вірші з есенінськими мотивами. Оповідань на виробничі теми 13, про громадянську війну 7, про Червону армію—1 і на побутову—2. Припускаю, що „яд любови“ це один з тих есенінських, але, товариші, чомусь характерно, що саме ці есенінські вставочки у віршах потрапили до журналу „Пролітфронт“... Невже ж з решти продукції не дали ці 12 майбутніх письменників, а я вірю, що з них будуть письменники, бо ці літературні гуртки, як я довідався, організовані не пролітфронтівцями, а організацією, яка працює там давно, і тільки пролітфронтівці тепер прийшли ними керувати. Я певен, що 12 чоловіка,—це певні величини, і позитивні величини, а той факт, що саме в „Пролітфронт“ попав цей есенінський вірш з „ядом любови“, говорить уже про певні форми і настановлення у вихованні. У нас на 142 твори є 3 есенінських, але ми їм даємо відповідне призначення.

Я дозволю собі процитувати деякі твори наших початківців, які частково надруковані і не надруковані в вуспівських органах.

Початківець Торін, ідучи в колгосп на проведення суцільної колективізації, пише про вади й досягнення саме в колективізації. Заойщик Кодіївської рудні Марков пише: „Круглый год будут жить в под'емельях, правда, мы недостатки имеем, но чего в пути не бывает“. Безпощадний пише: „Глядите, граждане, рабочими руками управзаводом в прошлом коногон“. Поет Павлівський пише:“

„Тяжкі віки на вік робітника,
Не стримуй рух, добо переходова!
В змаганні праця нам тепер не кат,
А диктатура каменем тримка,
Як невмирущий пам'ятник будови.

...І нашим м'язам у борні дробить
Чавунні глиби і залізо каркать,
Щоб грохот чули в повстаннях раби—
Звергаючи визискувачів бич.

Мельсітов працює слюсарем на будівлі мосту. Він зробив міст і потім ним захоплюється:

Но воля (вот что не бывало).
Рабочей властью воля стала,
Вот торжествующий наш труд.
И полнится восторгом грудь.
— Гей, рвись, река. Мчись сильней.—
Мы любим мощь и дерзость песен.
Наш мозг, как луч прямолинеен,
А телом полновесен.
И этот мост в стране Советов
Построен позапрошлым летом.

Поет - початківець робітник Юхимчик пише:

Хто посмів минуле вже забути,
Підло кинувши сьогодні варту?
Геть з путі!
Ми сміло йдемо в майбутні,
З нами той,
Хто викуваний в гарті!

Він пише про те, що нам треба не забувати спадщини і йти вперед.

Заводська газета, де наші вихованці — літературні гуртківці. Новіков, пише „Шахта № 7“. Між іншим вірші формально не зовсім досконалі, але: „крепки будто бы из стали“. Примітивно, але немає: „Ах, яд любови...“ А той же робітник з Кодіївки Юхимчук пише про любов, про очі:

Бо люблю відкатчицю
І очі вугляні,
Марю нею в праці я
В темній глибині.

Вдарю кайлом — сиплеться
І сяє антрацит.
В очах моїх крицевих —
Вона, пишний двіт.

Це найзаядливіше місце про любов, але без „яду“. Я нарочито прочитав так багато прикладів, для того, щоб показати крайності, які ми маємо, і масову продукцію, яка в нас є. Ми маємо і подібні до „яду любовного“, до есенінських настроїв, але це „іздержки революції“. Справа не в цьому. Я хотів би до „яду“ додати тут ще й виступ одного робітника з „привітанням“. Очевидно, що той робітник до деякої міри зневажливо поставився до пленуму. Бачачи з вступної промови наше ставлення до Пролітфронту, з яким ми полемізуємо, робітник закінчує своє „привітання“ таким гаслом: „Мы, рабочие, любим „Пролитфронт“, пусть живет „Пролитфронт“. Що це таке? Що значить: Мы, рабочие, любим?... Це є певно інспірований виклик на ті помилки, які тут робили ми в процесі полеміки і характеристики тих робітників, що тут виступали. Але корні цього, як бачимо, десь приховані далеко не в робітників...

Щоб схарактеризувати наших уже вихованих забойців (я шкодую, що у мене немає книжки Безпощадного), досить подивитись на ту велику кількість рецензій на цю книжку, які показують, що виховання наших кадрів іде безперечно по правильній путі, і сміятись з цих „димарів“ — це не гідно не тільки літературної полеміки, а навіть і боротьби.

Ми мусимо разом з пролетаріатом перемогти труднощі соціалістичного будівництва, й масова робота основної організації пролетарської літератури на Україні, саме на літературному фронті, і буде допомагати партії і Радвладі перемогати ці труднощі!

Величезну роль масового чинника у вихованні пролетарських кадрів відіграла наша вуспівська преса, зокрема, „Літературна Газета“. Вона відіграла колосальну роль. Не дивлячись на те, що Державне Видавництво України поставилось до розповсюдження „Літератур. Газети“ гірше ніж бюрократично, не дивлячись на те, що „Літературна Газета“ з Києва до Харкова іде на волах, номер приходить приблизно за два тижні після того, як він виходить у Києві, а в Києві за три дні до виходу „Літ. Ярмарку“ Державне Видавництво вивішувало пляката на всю стіну — „Днями виходить „Літ. Ярмарок“, поспішайте

замовити, виходить в обмеженій кількості“, — не дивлячись на все це, тираж „Літературної Газети“ самопливом, шляхом пробивання бюрократизму в Держвидавництві і нехлюйства, головоутиятства наших поштових експедицій пробивається до масового читача. Із 21/2 тисяч тиражу, з якого вона починала виходити, ми маємо зараз 6 тис. тиражу, і велика тенденція все далі збільшуватись. Коли заговорили про те, щоб перевести „Літературну Газету“ до Хажкова, Державне Видавництво погодилось, давайте, ми зразу зробимо їй стотисячний тираж. Значить, можна було просунути газету, можна було зробити їй масовий тираж не самопливом, а якимись іншими заходами, можна було зробити їй не сто тисяч, а 10-20-тисячний тираж. Це не зроблено, цілком відомо. „Літературна Газета“ мала свої помилки, вликі помилки, ВУСПП в порядку самокритики викривав ці помилки, але заперечувати величезну роль „Літературної Газети“ все ж таки не можна. Я вважаю, що закривати „Літературну Газету“, для того, щоб замість неї утворити літературну газету федерації, аж ніяк не треба.

Я вже говорив про „Забсй“, як про масовий чинник, про журнал „Гарт“ мушу в порядку самокритики визнати, що цей журнал не був чинником масової роботи в широкому розумінні слова. Цей орган ВУСПП в більшості констатував літературні факти, але не порушував проблеми, не намагався просунутись у маси й їх обслужити. Треба надалі зробити, щоб „Гарт“ став більш приступним органом, більш приступним щодо масовості. Те ж саме треба сказати, хоч з деякими відмінами, звичайно, й щодо „Красного Слова“ й щодо „Проліту“. Ці три органи ВУСПП все ж таки є органами, що буквально збирають тільки наплив продукції, констатують той величезний літературний рух, який іде під проводом ВУСПП і поза його проводом. Цього факту не можна заперечувати.

Є ще один орган, „Металеві Дні“ в Одесі. Він офіційно не вуспівський, але той факт, що „Металеві дні“ обслуговуються вуспівськими силами, говорить за те, що він веде масову вуспівську роботу.

В останній час ВУСПП на заклик харківської комсомолії утворив ударну бригаду, яка взяла шефство над

160 культурною і зокрема літературним вихованням кадрів на Тракторобуді. Деякі товариші вуспівці, а саме товаришка Забіла і ще інші товариші, вже працюють незалежно від ударної бригади на Тракторобуді, пишуть уже твори з боротьби з Тракторобуд. Ударна бригада щодалі ще більше цю роботу устатить.

Наостанку я вважаю, що товариші виступатимуть і доповнять мене, бо я тільки намагався подати в порядку постановки питання про масову роботу. Крім критики, я прошу висловитись з приводу організації в Харкові центральної літературної консультації. Була спроба організації такої консультації в Ленінграді, і дехто каже, що вона провалилася. Я цьому не вірю. З практики роботи в „Забої“ ми знаємо, що потреба в цій консультації є величезна. Всі наші критичні, теоретичні марксистські сили треба запрягти в консультацію. Треба дати туди найкращі наші сили, широко її оголосити, і це буде важливий чинник масової роботи.

Друга моя пропозиція про те, щоб вжити можливих заходів і негайно організувати у всеукраїнському штабі масовий робочий літературний журнал. Коли утворення його ускладниться з деяких причин, можна той же журнал „Забой“ поширити, перенести його до Харкова і зробити масовим журналом, надавши йому чи форму літературної газети, чи розбивши цей журнал двохтижневником з загальноукраїнським масштабом, не перестаючи обслуговувати в такій же мірі, як і до цього часу, „забойські“ кадри.

Я думаю, що оці мої пропозиції і цей мій побіжний огляд масової роботи дасть вам і матеріал для виступів і, тим більше, матеріал для практичних пропозицій.

(Оплески)

О. БІХА

ПІОНЕРИ ВСЕСВІТУ ГОТОВІ

Далеку путь зробили діти. На вантажних автомобілях вони приїхали, залізн цями, пароплавами, на спинах ведмедів, пішки йшли. Але прибули. І тепер вони дріботять своїми маленькими ніжками через брук червоним Берліну, великими здивованими очима дивляться на чужі речі чужого світу. Вони проходять між великих цупких будинків півночі та сходу, де мешкають пролетарі, крізь кам'яне

море найманих касарень, задніх дворів і приносять із собою сонце, що ніколи воно сюди не пробивається.

В їхній усмішці, в їхньому запитанні, в їхній бадьорій гутірці, в їхній глибокій поважності лежить віддяка тисячам бідуючих пролетарів Берліну, що гостинно відкрили свої тісні житла піонерам усього світу.

* * *

Одного понеділка прибули до Берліну монгольські діти. Здалека, із світу свободи. Вони їхали багато тижнів. Вони зробили таку путь, що в їхніх маленьких монгольських серцях мала відбитися, як путь у інший світ.

Берлінські робітники та діти їх вітають бурхливо. Їх колихали та підіймали догори, майже роздушили, — напевне боліло. Але оливкові обличчя монгольських дітей мали веселий вигляд — тільки в косих, меланхолічних розрізах їхніх очей засвітилася іскра здивування.

Це ж був зовсім новий світ.

А може це було через поліцію, що так численно була репрезентована, як вважалося, для вуличного бою. Може ці діти вільної соціалістичної республіки з дивуванням поглядали на цих варварських представників якогось минулого, що їм воно незрозуміле.

Вони й промови виголошували. Носовою, незрозумілою, мелодичною мовою своєї батьківщини. Ми слів не розуміли, але ми знали, що вони думають.

Тепер вони мешкають на квартирах на червоній вулиці Шлімана.

Робітники стоять увечері перед дверима й чекають поки вони приходять. Тоді вони завше вигукують: „Рот-фронт!“. Прилегли вулиці жовті від заздрощів, бо вони не дістали монголів.

Піонери не знають жодних законів, крім законів революційної дисципліни. На загрози й заборону поліції та реакційної влади вони свистять. Діти Чехословачії відрядили до Берліну 12 товаришів до II-го міжсвітного зльоту, і тут лихо було б, коли б що їм в цьому перешкодило. Делегація не дістає паспортів. Ну, гаразд. Отже — без паспортів. Вони дожджають недалеко до кордону, а там переберуться пішки, як гірські пірати або контрабандисти.

Незадовго перед висадкою трапляється лихо.

Ян-завжди завзятий. В школі він витворює фігілі й кілька днів тому він почепив до поли викладачеві катехізиса кошачого хвоста. Що правда, воно не виявилося, але всій класі довелося лишатися після лекцій. (Проте він розумний піонер). А тут він все разом зіпсував: він потягнув гальмо небезпечно.

Ян тягне гальмо — поїзд стоїть. Влітає кондуктор, дорослі, вартівники, навіть 2 поліцейські.

О, лихо! думають діти, тепер з Берліном кінець. Але вони поводяться зовсім смирно й пристойно, наче йдеться тут про прощу, а не світовий зліт червоних піонерів.

Так гроза минає.

Справді, маленькі революціонери переходять кордони.

Фридрихів Гай — притулок революційного пролетаріату. У Фридриховім Гаю — відкриття світового Конгресу дітей. Червоні прапори вітають дітей цілого світу. Транспаранти, плякати проголошують братання трьох поколінь, дітей, молоді і дорослих пролетарів. Але ще щось можна бачити, як неодмінне супровідне явище кожної революційної маніфестації: берлінських поліціантів. Пішки, на гоночних автомобілях та на великих вантажних вони наблизилися сюди, щоб захистити Берлін від червоних дітей.

Заля всередині переповнена. 500 делегатів та крім того 1.000 гостей. Дитина біля дитини. В напруженні, повному чекання, погляди скеровані на кін, на стіл Президії Конгресу.

Оnde вони сидять на першому місці, з ясними виглядами, дитячі проводирі десятків тисяч, що їх делегували.

Біля представника Берлінської школи — представник дітей пахотників одного Тюрингського лісового села, делегати дитячого спортивного гуртка, дитина східно-прусського наймита, дитина з Вальденбургського голодного краю, діти з Мансфельду, що страйкує, дитина з далекої Монголії, Чехословачії, Швейцарії, Норвегії, Данії, Сполучених Штатів Америки, або з іншої країни. Але російські піонери відсутні, — і це великий жал, велике розчарування всіх дітей. Але вони розуміють, діти, політичні мотиви класового ворога — і вони стискують свої маленькі кулачки.

До почесної президії Конгресу обирають проводирів соціалістичного будівництва в Радянському Союзі: т. т. Сталіна, Молотова й Ворошилова і проводиря комуністичної партії Німеччини тов. Тельмана.

Наперед вишикувалися хорунжі — довгий шерг — фронтові бійці, антифашистська гвардія, партія, молодь, червоні спорторганізації, профспілкova організація. Всі вони вітають делегатів Леніновим червоним прапором.

І ось схилиються прапори, наче пригинаються вони під тягарем жалю на спомин молоді, що загинула в класовій боротьбі від часу останнього світового зльоту. Довгу хвилину триває беззвучна тиша. Як стогін проходить крізь дитячі серця, у спогаді про горе, недолю й загибель у капіталістичному світі.

Потім здійснюються прапори. Молодий піонер із Нойкельна, невеликий, з бруна ними патлами, поважно береться до головування. Світовий Конгрес тих, що їм належить майбутнє, працює.

* * *

! Не тільки піонери, комуністичні діти присутні, — також і позапартійні, соціаль-демократичні соколи* і діти християнських організацій. Тут створиться єдиний фронт усіх визискуваних, пригноблених пролетарських дітей під проводом піонерів. Наймолодший фронт.

Тільки після обід Конгрес приступає до своєї внутрішньої політичної роботи. Ось вони сходять, маленькі промовці. А коли вечорі, ще 50 записано в спискові промовців. Всі вони мають що сказати. Важливі речі повідомити. Йдеться про майбутнє.

... Вони висловлюють своє саме найвласніше. Доповідають з безодень свого дитячого горя. Їхні слова — відблиск їхньої дійсності.

Самосвідомо, критично вони ставляться до життя. Вони справді співборці! Товариші!

Представник газетчиків з Бергену не може нічого оповісти про „золоте дитинство“. Він говорить про боротьбу, про нещасне життя, про становище та про досягнення їхньої піонерської організації. Маленька американська дівчинка доповідає про військове навчання та нацьковування дітей в ПАСШ. Її очі — сірі, майже голодні, її голос — спокійний і твердий. Вона дуже певна, ця мала, стоячи на трибуні й говорячи. Чорний імпульсивний єврейський хлопчик привносить вітання боротьби із Польщі. 28 червня одного піонера підчас вуличної демонстрації поліція застрілила. Але 5.000 піонерів борються в Польщі та помстяться за нього. Бура гніву здійснюється серед делегатів. І всі одностійно встають і на честь полеглого співають „Інтернаціонал“.

Східно-пруський, білявий як булка, оповідає про тяжкий стан дітей наймитів, про землеволодників, що вони є фашисти, та про учителів, що надто охоче розмахують тростиною.

Бельгійська дитина оповідає про важку працю дітей у вугільних округах та в округах вогняної індустрії.

Дитина з Руру повідомляє про страйкові бої північного Заходу та про допомогу піонерів при демонстраціях та при вартуваннях на страйкових постах.

Австрійська дівчинка говорить про релігійне отупіння в Австрії.

Потім говорить один з улюбленців — монгольський піонер. З широкого круглого обличчя дивляться вузько розрізані очі, що сміються. Волосся сплутане, і рот тільки злегка ворухиться, коли він говорить. Біло блискають зуби, обрамовані темними губами. Він говорить довго. В своєму мальовничому народньому вбранні, стоїть цей монгольський малюк, як природжений народний промовець. Потім його промову перекладають. Він розповідав про далеку Монголію, про соціалістичне будівництво, про нову дійсність дітей. Він розповідає про сучасність, яка для дітей решти світу ще є бажана мрія. Він вже зійшов з авансцени, а тиша триває далі. Повільно визволяються діти від сновиддя, що його на них накликав оливково-кольоровий товариш. Тоді клекочуть бурхливі оплески. Довго.

Раптом зіскакує один хлопець на свій делегатський стіл.

— Товариші! Вітаємо наших радянських братів потрійним „Рот-фронтом“. Потужно розлягається воно по залі, викликуване сотнями голосів. І поклик вже відгудів, коли завсім тоненький голосок тремтить у слід: „Рот-фронт“. Голосок належить, мабуть, зовсім найменшому делегатові, одному з самонайменших.

* * *

Я бачив, як вони підійшли один до одного, два піонери. Один, мабуть, був із Франції, другий із Австрії. Вони мабуть уже вранці примітили один одного, тепер вони один одному всміхалися. Потім вони підійшли один до одного і подали руки. Один чи другий спробував був щось сказати, але все ж таки вони тоді один одного не розуміли. Тільки всміхалися й похитували маленькими голівками.

Повсюди вони обмінювалися адресами. Веддинські та Нойкельнські піонери були в цьому невтомні. Звичайно вони писатимуть. До Брюсселя, до Бергена, до Братіслави. Вони навіть відвідуватимуть один одного — зовсім певно. І їх очі сяють.

Маленький берлінський хлопчик сконфіскував двох монголів. Засунув свої мішні дитячі руки під їхні руки й більш не випускав. Тепер він їм плеще казна що. Про „Барабан“, дитячу газету, про Андреис-плиц, де він живе, та про „Рот - фронт“, якого не можна заборонити, та про оркестри з сопілок. А монголи все кивають головами та скалять зуби, а потім вони сміються втрюх.

Але піонерські ракети не треба забувати. Всі роблять „ап - чхи“ на Цергібеля, що заборонив в'їзд російським піонерам. Ми чхаємо на нього.

І знов вони сидять укупі, серйозні й самосвідомі, поділені по комісіях та групах, і працюють:

П'ять дитячих секцій обговорюють найважливіші питання.

Боротьбу проти фашизму та військовізації дітей.

Боротьбу проти злиднів та недолі, визискування дітей.

Боротьбу в школі.

Боротьбу проти релігії.

Про інтернаціональне виховання та зв'язок.

І вони працюють, так сповнені свого завдання, так заглиблені в проблему, що кожному, хто їх бачить, стає очевидно: тут лишиться більше, ніж тільки прекрасний спогад дитячої зустрічі. Тут починають віжні, молоді сили, але повні самосвідомості й упевнено. Третє покоління буде своє майбутнє.

БІБЛЮГРАФІЯ

М. МАЙСЬКИЙ. „Новелі“. Вид. т - во пролет. письм. „Гарт“. 1930. Майський вже давно не „початківець“, але, на жаль, написав так мало, що важко ще робити якісь ґрунтовні висновки про його творчість. Збірка „Новелі“ охоплює твори лише до 1928 р. А саме останніми часами М. Майський дав найцікавіші свої речі. Коли викинути перші несамотійні твори М. Майського „Ідемо“, „Ніч“ і т. п., то вже починаючи від „Учителя Вагута“ (1925 р.) до „У цехах“ („Комуніст“ 12/VII — 1929 р.), автор майже винятково розробляє одну тільки тему, переродження людини під впливом тих нових соціально - економічних обставин, що склалися після Жовтня. „Учитель Вагута“ є перша спроба торкнутися цієї складної й цікавої теми. Далі йде період найрізноманітніших фрагментів на цю тему („Борг“, „Зміна директора“, „Іспит і т. д.“), що, зрештою, мабуть перейдуть вже у більший, закінчений твір; яким, може, й буде та повість „Хазяїн“, що її тепер М. Майський пише.

Основний герой М. Майського не передовий пролетар нашого часу, а саме відсталий, темний робітник, що стоїть ще обома ногами в минулому, що психологічно не поборов ще в собі старого.

Такий ливарник Семен Синиця („Іспит“), що багато років він мовчки ковтав начальницьку лайку, такий і Лазар („Секрет Рапіда“), такий, кінець - кінцем, і Жагун („Борг“).

Переродження цих робітників — процес дуже складний, зв'язаний з напруженою боротьбою між старим і новим. „Мертве хвата живе“. Лазар на деякий час навіть попадає в обійми Яшка та його компанії і стоїть вже на шляху до того, щоб скотитися на дно.

М. Майський добре знає це „дно“ та його представників. Він уміє показувати отих блатних „парней на атльоті“, тих рвачів, отой „группово - соціальний тип“, що його представник є „збірний“ Яшко.

Яшки ці небезпечні, бо грають на темних інстинктах відсталих робітників. Яшкам протистоять робітники Бугайови, директори Янсоні, представники передових пролетарів нашого часу. Між цими двома таборами Яшків і Янсонів іде боротьба за Синиць і Лазарів. Перемагають Янсоні.

Оця боротьба є дуже цікава, як об'єкт уваги художника. Але показати в образах реконструкцію людини, отой величезний психологічний перелом, що відбувається на наших очах, показати переродження робітника - раба в робітника - свідомого будівника соціалізму — справа дуже складна.

М. Майський, безумовно, знає робітників типу Синиці, але явно недооцінює тих змін, що сталися з цими робітниками за роки революції. В „Іспиті“ Синиця насмілюється на одверту критику тільки в наслідок брутального заливання майстра до Тетяни. Мотив швидше сексуальний, ніж соціальний. Це, звичайно, можливо, але процес переродження пролетаря, зрозуміло, значно складніший і зовсім не залежить від таких випадкових епізодів, тим більше, коли йдеться про старого робітника - ливарника. Невже за кілька років революції нічого так не могло зворушити Синицю, як цей вчинок майстра? Невже для громадського іспиту робітника обов'язково вводити звичайнісіньку романтичну історію з красунею - робітницею? До того все саме й побудовано на тому, що й Синиці Тетяна дуже подобається. Отже, сміливий виступ Синиці на зборах слід швидше розглядати як „лицарське“ заступництво, аніж соціальний протест.

Так само й з Жагуном („Борг“). Вражіння таке, нібито після революції нічого не змінилось. „Колізія“ між робітником і майстром розв'язується лише тоді, коли Жагун повернув борг — ударив Талаєва в обличчя.

І Синиця і Жагун нагадують учителя Вагута, що умудрився сім років не помічати революції, а став до активної роботи тільки коли довідався про смерть Леніна. Та й величність Леніна він зрозумів дуже „дивно“:

„По всій газеті було: „Ленін“, „Ленін“, „Ленін“. Писалося про його смерть, про його геніяльність. Для Вагута це було нове й дивне.

— Невже геній?

Майнула думка: розписали більшовики, знаємо їх, майстрі на це. Але що це? Письменники Заходу: Велз, Бернард Шов, Гайнрих Ман, Максиміліан Гарден і ще, і ще — ціла низка письменників пишуть про смерть Леніна й відзначають його, як генія.

— От тобі й на... Прогледів,—здивувався Вагута. („Новелі“ стор. 84 — 85).

Отаким чином, через „авторитет“ Велза та Бернарда Шов автор мотивує злам у психіці Вагута (до речі, дивно, чому Вагута так високо ставить Гайнриха Мана й Гардена, коли, судячи з усього оповідання, він навіть не повинен був і чути про них).

— „Прогледів“—ось що й інші герої М. Майського могли б сказати про революцію. А коли так, то нічого дивуватися, що Синиця перероджується тільки під впливом „брудної історії“. Ось у цьому, у невдалому мотивуванні, полягає, на нашу думку, основна хибка автора. Герої виступають, як „люди в футлярі“, що революція пройшла повз них. Вибравши серйозну й глибоку тему, автор не зумів

переконливо її висвітлити. Оповідання, вірні в деталях, хибні саме в основному пункті, у мотивуванні перелому, що стався в психіці героїв. Але слід відзначити, що в сценарії „Секрет Рапіда“, написаному вже 1929 року, автор куди краще й переконливіше змалював психіку героя. Вчинки Лазаря органічні й переконливі.

„Секрет Рапіда“ порівняно до минулих творів М. Майського свідчить про значний прогрес автора в основному — у мотивуванні психологічного перелому. Та зміна, що сталася з Лазарем, внутрішньо виправдана, підготовлена усім попереднім ходом дії. Коли в „Іспиті“ автор дав нам уявлення про Синицю, розповідаючи „від себе“ про нього, то постать Лазаря вимальовується саме через образ, а це, звісно, куди переконливіше.

У „Секреті Рапіда“ дія розгортається на фоні ширшого соціального оточення, ніж у попередніх творах. Видно, хто стоїть за спиною тих сил, що борються, виразно підкреслена роль Янсонів, а це саме й переконує читача, показує йому, чому переродження Лазарів неминуче.

У „Секреті Рапіда“ нарешті вимальовується й нова постать, що притягла до себе увагу письменника, постать Янсона, що, судячи з „Секрету Рапіда“ й уривку „У цехах“, обіцяє бути цікавою й переконливою. Власне кажучи, усі оповідання, що вміщені в збірці, тільки етюди для більшого твору, де автор має показати сучасного пролетаря у різних його прошарках від Яшка через Лазаря до Янсона.

Саме так, як до етюдів, слід підходити до всіх оповідань збірки, хоч зовні вони й закінчені. Постаті Синиці, Шагуна, Митька та інших окремо не можуть бути зрозумілі. Поруч з ними повинні бути й Янسونи й Сулими, і партія, і комсомол, і вся наша заводська громадськість, інакше бо всі ці постаті повиснуть у повітрі.

Нам здається, що й сам автор так дивиться на ці оповідання, одне з яких („Зміна директора“) він так і назвав „з незакінченого твору“. На всіх цих оповіданнях лежить печатка незакінченості, фрагментарності, усі вони є певний етап у шуканнях автора.

Печатка незакінченості лежить і на стилі автора.

Перші оповідання („Ніч“ та інші) написані без сумніву під впливом Хвильового.

Так, зовсім не до ладу „Іспит“ починається з міркувань про Анатолія Франса, що аж ніяк не в'яжеться з далішим оповіданням про Синицю. Ще менш в'яжеться з Синицею, коли він порівнює Тетяну з Мадонною (стор. 10). Не гармоніює з характером Бугайова запозичена мабуть у Хвильового сентенція — Люблю їхати в потязі полем, коли там і т. д. (стор. 24). Мадонна не дає авторові спокою і в оповіданні „Творці білого міста“. Інспектор Петренко, побачивши Марту, промовляє:

— Що за мадонна така... Був би живий екземпляр а-ля Рафаель... (стор. 33).

Друга хіба, що її можна закинути авторові, своєрідний логіцизм. Часто абсолютно в розріз з загальним характером оповідання автор або його герої починають чисто абстрактно міркувати або ж говорити такою мовою, що відчувається на фоні цілого контексту як чужорідне тіло.

Робітник Гречка („На паровозі“) раптом починає говорити такою штучною мовою:

„Ми, наприклад, змінюємо і поліпшуємо наші закони... Діють механічні закони...“ (стор. 67).

У уста техніка Чувашина автор вкладає цілу лекцію про створення людини, що (лекція) тільки переобтяжує оповідання.

Стилістична неусталеність відчувається у всіх оповіданнях. Але й тут, саме в останньому творі, „У цехах“, помітне значне зрушення. Автор спромігся тут дійти певної відповідності між змістом і формою.

Останні твори М. Майського свідчать, що він, знайшовши свою тему, вдало шукає й відповідних засобів найкращого виявлення її, серйозно працює над матеріалом, що висвітлює цікаву проблему реконструкції людини.

Н. Каганович

ПАВЛО ІВАНОВ. „Ніч і день“. Новелі. ДВУ, 1930, 231 стор.
1 крб. 25 коп.

Автор не багато додав у цій збірці до складу попередньої своєї книжки 1925 року („Навколо праці“, Книгоспілка, 1925 р.) та до тих оповідань, що з ними читач обізнаний уже зі сторінок дрібних журналів („Всесвіт“, „Службовець“, „Культура й побут“ і т. ін.). Одинадцять оповідань, або як автор їх називає, — „Новель“ — це майже увесь доробок Павла Іванова (за винятком двох-трьох оповідань, що до збірки не увійшли). Отже, кількісно продукція розгляданого письменника являє покищо не дуже високі досягнення. Щодо тематичного кола та до жанрових спроб, то тут автор дає досить розмаїті зразки творчості; прикладом, у цій збірці маємо:

1) Спробу стилізації східної казки („Ніч і день“) з соціально-невтральною настановою.

2) Новелю - жарт, побудовану на „несподіваній розв'язці“ — („Страх“), теж соціально не витриману.

3) Психо-біологічну трактовку родинної проблеми з настановою на сучасний побут військового політактиву („Із щоденника“).

4) Два оповідання на теми комсомольські („Кули“, „Лі - Пен - Чан“).

5) Чотири оповідання із суто побутовою тематикою з життя міщанської, а почасти з шкідницько-злочинної напівінтелігенції („Батистова історія“, „Тик“, „На понт“, „Золоті зуби“).

6) Соціально-психологічна характеристика колишнього революціонера-партизана у перехідний період непу й відбудови („Партизанова смерть“).

7) Геройство рядового борця - комуніста під час боротьби з білими („Чотири розділи“).

Такий широкий розмах авторових творчих поривань примушує або сподіватись від нього якоїсь особливої художньої різнобічності й обдарованості, або навпаки — побоюватись за успішне виконання широко задуманих плянів.

768 На жаль, побоювання те цілком обґрунтоване, як переконується читач, із художньою стороною поданих тут творів ознайомившись.

Загальне вражіння від книги „Ніч і день“ — це остаточна художньо-літературна неспроможність автора. Не в тім лише вона виявляється, що стиль його — це накопичення набридлого напіврозмовного, напівлітературного штампу та що технікою новелістичної композиції він аж ніяк не володіє, навіть поза цими (хоч і важливими, та все ж до певної міри зовнішніми) ознаками, відчуваємо у самій концепції творів Павла Іванова якусь творчу неспроможність.

Візьмімо, прикладом, одне в найцікавіших тематично оповідань — „Партизанова смерть“. Тема полягає в тому, щоб показати душевну трагедію колишнього червоного партизана, героя буремних років громадянської війни, романтика, — серед „прозатичного“ оточення тверезого будівництва. Важка криза, що штовхає героя новелі навіть до замаху на самогубство, розв'язується щасливо цілковитим оберненням партизановим і поверненням його на путь будівничих настроїв. Діалектика цієї теми розгорнена в П. Іванова, здається, згідно з усіма правилами, і теза — партизанове геройське життя у вогні повстання, антитеза — занепад його в рамках міської обивательщини, синтеза — обернення. Але щодо художнього втілення цього — досить таки вже заяложеного — задуму, то тут доводиться констатувати цілковитий брак органічно-творчих моментів. Впадає в око: — „синтезу“ — цебто перемогу „романтики будівництва“ — за волосся притягнуто: ані автор, ані тим паче читач ні в якій мірі не уявляють собі позитивних творчих моментів цієї „романтики будівництва“ в житті й психіці колишнього Омелька Кушніря, нині робфаківця Романа, отже й лишається ця проповідь голою публіцистикою. Не пов'язані органічно й перші етапи діалектичного шляху Омелька — Романа. Його „романтичне геройство“ колишнє подане, щоб не сказати більше; — у мало своєрідних рисах і малює його яко доволі брутальну, дику істоту. Нагадаймо хоч би довгу, плутану і вкрай бездарну промову партизанову на потязі (на стор. 115-116) або ж елементарні прояви „героїзму“, на вокзалі та в господі генераловій. Читач розуміє, що Омелько Кушнір — людина неписьменна (пальця прикладає замість підпису), людина дика, що її революційне почуття, хоч і яке воно палке у наслідок соціальних причин її особистої долі, — все ж стихійне, потребує організації й культури. Читач знає, що тисячі таких от саме диких і неписьменних представників революційної стихії поволі на наших очах перетворювались на організованих і культурних діячів революції. Автор показує нам того ж таки партизана, як робфаківця, що вже не лише письменний, але й розповідає не гірше за самого письменника (Кушніреву історію подано у формі Романової оповіді).

Перехідні шаблі між „дикунством“ і „культурним“ існуванням не показані, але наслідки „скульптурення“ наочні і доволі несподівані. Культура лишила Романа таким саме дезорганізованим і романтичним, але до цього зробила його песимістом, що місця собі в сучасності не знаходить. Отже, постаті Омелька, Романа-Самогубця й Романа, що замирився з життям — не пов'язані художньо. Яка то є „романтика будівництва“, що примушує бухгалтерів писати вірші „про баянне, дебети, кредити“ (стор. 124), доволі трудно відчуті не в пляні гумористики — а письменник тут, звичайно, від гумористики за сто верстов. Отже, навіть логічна структура, цебто голий ідейно-публіцистичний зміст теми не переконують, не кажучи вже про художнє втілення цієї теми в конкретну постать партизанову. Не зумів автор використати й цікавого по суті образу — народження героєвого підчас сполоху пожежного. Він розвів з приводу цього надзвичайно банальну історію про поміщицьке насильство, гвалтування дівчат і інші акцесуари традиційних мелодрам.

Ми спинились на цьому оповіданні саме через те, що зачеплена в ній тема, не вважаючи на свою зайлозеність, все ж варта уваги, бо вона наскрізь соціальна й історична, захоплює актуальну проблему — психологічного прийняття будівництва. Цього не можна сказати про інші оповідання. В них або „проблем“ зовсім не ставиться, або ставиться тільки в пляні родинно-побутовому. Не позбавлене певного курйозного інтересу оповідання „Із щоденника“, де поставлено, так би мовити, догори ногами відому тему про жінку, що бажає стати матір'ю не виходячи заміж (нагадаймо Третякова, С. Пилипенка): в П. Іванова чоловік, автор щоденника, до нестями хоче бути батьком. Тема не може не викликати — очевидно всупереч авторовим намірам — усмішки. Не вважаючи на певну оригінальність задуму — „батьківство“ замість уславленого „материнства“ відтворити — оповідання написано неможливо шабльоново й солодкувато. Тут і діти — „квіти землі“, і „лісове шепотіння“, і бажання „бігати за метеликами, плигати разом із кониками, розмовляти з птахами, квітами...“ (ст. 62), тут і ліричні відступи, ексклямації, риторичні запитання. Щодо побутово-родинного боку, то й тут перш за все шаблон в образі героєвої жінки, що почепила червоний абажур на лялпу й робить собі аборти (замість дарувати чоловікові бажаного сина).

Побут міщанства взагалі приваблює П. Іванова, яко вдячлива тема, для так би мовити сатиричного зображення дійсності. Але сучасний читач вже доволі досвідчений у справі цих „сатиричних малюнків“, він знає наперед, що службовці — злодії, гулящі, тупі й жадібні жінки цих службовців і спритні спекулянти всіх гатунків — це об'єкти нещадної сатири, нещадного засудження. Отже, читачеві не

досить того, щоб у сотий раз переказали йому про якихось Павлів Антоновичей, що спекулюють золотом, Сарочек, що мріють про панчохи або про курорт, Михайлів Івановичей, що мають золоті зуби і т. ін. Всі ці літературні трафарети потребують якогось поновлення, загострення, якоїсь чіткої індивідуалізації або навпаки — синтезування й типізації крайньої, щоб виправдати своє появлення на сторінках новелі.

Не маючи змоги зацікавити читача долею списуваних персонажів — всі вони на один кшталт і лише ім'ям відрізняються — автор запровадить до оповідання детективні сюжети або якісь „анекдотичні кістяки“ новелі. А втім ці кістяки не тривко зв'язані й розсипаються з несподіваною легкістю, лишаючи глибоке розчарування: новелі „Страх“ та „Золоті зуби“ можуть правити за зразок такої невдалої композиції, коли закінчення не лише „несподіване“, але й просто зайве або незрозуміле. Це залежить, головне, від того, що автору не вдається аж ніяк підтримати в читачеві напружений інтерес до дії або напружений емоційний стан. Напрошується з приводу новелі „Страх“ порівняння з гумористичним оповіданням Чехова про труни, де з такою майстерністю зіставлені два пляни — гумору й „містичного“ жаху, що розрішається у розв'язці цілком звичайним явищем. П. Іванова „Страх“ позбавлений як гумору, так і жаху, а тому читач сприймає розв'язку (епізод з кішкою), як доволі мало дотепну і штучну анекдоту.

Ще слабші оповідання, що згідно з своїм задумом позбавлені як сатиричного забарвлення, так і міцного сюжетного стрижня. Не кажучи вже за те, що вони не заслуговують на ім'я „новелі“¹, бо не мають сюжетної композиції, такі оповідання, як от: „Лі-Пен-Чан“ або „Куди“, ба навіть „Чотири розділи“ (хоч це оповідання тематично насиченіше) справляють враження досить безпомічного переказу якихось уривків життя. — Селянського хлопця б'є батько, щоб до комсомолу не ходив, і хлопець іде з села — („Куди?“) — це гола схема оповідання, що його можна було б написати, сповнивши схему живими постатями, дією, боротьбою інтересів. — Китаєць „Ходя“ — бажає до комсомолу записатись, і, очевидно, це йому пощастить зробити. Художнє втілення цієї схеми полягає лише в тому, що автор старанно відтворює жакливу мову українську, якою ходя розмовляє. — Комуніста Сергія катують білі. „Рубали довго. Уперто. Люто“.

„Раз! раз! Іше! Іше! Іше!“

Подія жахлива, що й казати. Але беручись до цієї теми, чи не подумав автор про великий обов'язок — сказати щось своє з приводу

¹ Тут не місце знімати теоретично-літературне питання про зміст терміну „новеля“, але, додержуючись навіть загальноповживаного значіння, треба ставити до новелі вимогу сюжетності.

того, що багатьма пережите, всіма відчуте, всім відоме, сказати в літературі, в художньому слові, про цей факт позалітературний, життєвий. Чи згадав автор, що не досить говорити про жахливе, про героїське, про злиденне, щоб тим самим викликати в читачеві відповідні почуття.

А втім, здається, автор подбав про „літературність“ викладу, ба навіть окремий твір („Ніч і день“) присвятив спеціально „красотам мистецтва слова“, та й інші новелі поприкрашав якомога „літературою“. Та, на жаль, саме в розумінні літературних красот ми з автором не погоджуємося. Ці міллю поїдені й цвіллю вкриті казкові принципи й красуні з „Татарської легенди“ нагадують літературну пролукацію місячників для юнацтва, що їх колись рекомендували для читання інституткам. Жодної спроби відтворити структуру образу й мовного оформлення східної казки автор не робить, не виходячи з рамок сірених буднів інтелігентської укрмови. Жодної спроби поглибити соціальний зміст легенди.

Те, що автор надав цій збірці назву останнього оповідання (навіть книгу оформлено у відповідному — східно-казковому дусі), дає підставу гадати, що символ „дня і ночі“, яко контрастних явищ правив для нього за лаят-мотив у доборі матеріялу збірки. Тут, мовляв, змальоване темне й світле...— Але чи є такі книжки, в яких це темне й світле не контрастують одне з одним.— Отже, не зупинятимемося на питанні, чи треба шукати єдиної думки у цих різноманітних оповіданнях, чи ні, задовольнимося, констатуємо у них єдину спільну рису:— художню неспроможність і бідність літературного задуму.

Л. Старинкевич.

ХРОНІКА

ЧЕРГОВИЙ ПЛЕНУМ „ЗАБОЮ“

1 та 2 липня цього року в Сталіному відбувся черговий пленум Вседонецького бюро Союзу пролетарськменників Донбасу „Забой“ з таким порядком денним:

1. Звіт сталінського оргбюра „Забой“.
2. Звіт бюро Маріупільського осередку.
3. Звіт осередку м. Луганського.
4. Питання наступної творчої конференції „Забой“.
5. Про підготовку до масової роботи на осінньо-зимовий час.
6. Про літературну ситуацію на Україні.
7. Прийом нових членів у „Забой“.
8. Поточні справи.

Те, що пленум відбувся у Сталіному, має не абияке значіння, як для сталінського осередку „Забой“, так і для всього Союзу, бо навіть

172 торкається воно літературної дійсності усієї УСРР. Сталінщина в господарсько-політичному житті країни посідає досить поважне місце. Отже, треба було сподіватися і на відповідну до економічної культурно-ідеологічну, зокрема літературну височину. На жаль, довелось констатувати велику культурну відсталість на Сталінщині, необхідність хоч би в загальних рисах із культурним процесом на Україні. Про це свідчить хоч своєрідний вояж до Сталіного відомого Валеріяна Поліщука.

Діставши рішучу відсіч від літературної та широкої радянської громадськості за свої антирадянські вихватки у не менш відомому альманасі „Авангард“, діставши рішучого засудження за порнографічність своєї літературної „діяльності“, В. Поліщук кинувся по порятунком на Донбас, щоб завоювати собі робітничу аудиторію. В цьому йому чимало допоміг т. І. Дорожній, що працював у Сталіному.

Пленум, рішуче засудивши роботу т. Дорожнього, обрав нове тимчасове бюро осередку у складі т. т. Антоненка, Кошевенка та Черняка. Новому бюро доручив зв'язатися з підприємствами — повести масову роботу серед робітництва Сталінщини, виявляючи літературні кадри серед робітників копалень та заводів.

Ухвалено також підсилити Сталінщину забойськими кадрами, командировавши туди на постійну роботу трьох товаришів.

Щоб зміцнити ідеологічно творчі позиції Сталінщини, ухвалено творчу конференцію „Забою“ скликати теж у Сталіному.

Досить міцною організацією показав себе Маріупольський осередок. Не маючи ще року після оформлення себе, як забойської організації, осередок досі зріс, як з організаційного боку, так і з творчого. Всю свою діяльність осередок переніс у порт та на завод ім. Ільча, зміцнивши тим свій зв'язок із робітництвом. Пленум констатував особливо творчий зріст осередку. Про це свідчать: повісті Д. Семенова „Боротьба триває“, п'єси Сеніна, стаття Лісняківського про переверзевщину, проза та поезія інших товаришів.

Особливої уваги надавав осередок своїй масовій роботі в клябах, серед робітництва заводу та в порту.

Луганщина має мало критично-керівних кадрів, тому пленум ухвалив командирувати на Луганщину для цієї праці тов. Ковалевського. Творчо-письменницький осередок у Луганському міцний, але в окрузі масово-виховної праці зроблено мало, мало виявлено творчих сил серед робітництва периферії.

Питанню масової роботи пленум приділив особливу увагу, розглядаючи його, як питання про боротьбу за кадри. А хто завоює кадри промислових районів, той завоює собі і право на керівну роль в літературі, — каже резолюція пленуму на цей пункт.

З метою підняти літературознавчий рівень початківців-літгуртківчан, ухвалено повести постійну плянову роботу серед літгуртків Донеччини при робітничих клябах, палацах культури, на копальнях, заводах. До початку осінньо-зимового періоду ухвалено скласти програму роботи на цей час. Роботу цю доручено комісії: Западницькому, Лісняківському, Ковалевському, Ткаченкові та Морядинові.

Крім того, ухвалено на інструктивно-керівну роботу поставити спеціального керівника.

Ухвалено завести в журналі відділ „Трибуна Читача“, що має при-

діляти місце відгукам пролетарського читача, де мають друкуватися побажання літгуртківчан та читачів щодо масової роботи „Забой” та критикуватиметься методи роботи.

У питанні про літературну ситуацію на Україні пленум вважає, що ВУСПП і на сьогодні є найортодоксальнішою, справді пролетарською організацією й осередок всього, що є справді пролетарського в українській літературній дійсності; одною з фаланг цього осередку є і „Забой”, а тому нам,— каже резолюція пленуму, треба ще більше напружити свої творчі сили, щоб завоювати собі право на керівництво пролетарським літературним рухом.

У поточних справах пленум приймав нових членів до „Забой” та обговорював фінансові справи союзу.

Коротко сплинув пленум на хибній діяльності „Молодняка”, що, можливо, виникла в наслідок досьогоднішнього стану на Сталінщині.

На Сталінщину з’явилось кілька товаришів молодняківців, що нібито з доручення ЦБ „Молодняка” мали утворити молодняківську організацію на Донбасі.

Пленум сконстатував, що скільки „Молодняк” є одною з найближчих „Забоеві” організацій, цей факт можна вважати лише за непорозуміння, адже „Забой” об’єднує в собі увесь творчо-активний молодняк, теж організація ще філії „Молодняка” утворюватиме лише паралелізм у роботі „Забой”. Повідомивши про цей факт ЦБ „Молодняка”, ухвалено т. т. молодняківцям, що приїжджають якраз на Донбас, створювати якнайкращі умови для праці, але зобов’язавши їх працювати в згоді з „Забоем” та за керівництвом його Вседонецького бюро.

Юліан Зет

ЩО РОБИТЬ ВУСПП

ВУСПП на виробництві

За постановою поширеного Секретаріату ВУСПП члени Харківської організації прикріплюються для постійної роботи на харківських заводах, незалежно від того, чи працюють там члени інших організацій. ДЄЗ — В. Коряк, П. Усенко, С. Радугін. ХПЗ — В. Сухино-Хоменко, Г. Шишов. „Серп і Молот” — Куліков, М. Гаско. „Світло Шахтаря” — М. Ледяко, Зорін, Гонімов. Авіазавод — В. Кузьмич. „Канатка” — М. Доленго, І. Кісільов. „Тиняківка” — А. Дикий, Г. Овчаров. „Тракторобуд” — І. Микитенко, Городської, Радугін. Будинок Червоної армії — М. Новицький. Клуб металістів — В. Сосюра, М. Ірчан. Вагонні майстерні — С. Федчишин, Д. Бузько. Паровозо-ремонтний завод — М. Бірюков, С. Голованівський. Дено „Жовтень” — А. Шмигельський, К. Гордієнко. З бригадами „Харківського Пролетаря”: В. Сокіл — на ХПЗ, М. Майський, М. Качанюк, Н. Шербина — ДЄЗ, Б. Бездомний — „Серп і Молот”, Панченко — Вельозавод.

В штаб керівництва: Р. Кушнар'єв-Пример, І. Кириленко, Л. Первомайський

При редакціях вуспівських журналів „Гарт“, „Красное Слово“, „Проліт“— організуються творчі гуртки ВУСПП із робітників-ударників. Для керівництва прикріплюються: І. Микитенко, І. Кириленко, В. Коряк, Є. Гірчак, В. Сушино-Хоменко, Р. Кушнар'єв-Пример, Л. Первомайський, Г. Овчаров, В. Шишов, М. Доленго, Демчук, Куліківський, І. Ткачук, І. Фефер, Каган, Ковалевський, Радугін.

Теоретична бригада ВУСПП

До Одеси виїздила теоретична бригада ВУСПП у складі т.т. І. Микитенка, І. Кириленка, Р. Кушнар'єва-Примера, Г. Овчарова, Л. Первомайського. Бригада провела для колективів „Театру Революції“, що там формується, та театру „Пролетар“ двотижневий семінар із таких питань: Основи марксистської філософії, XI з'їзд КП(б)У та XVI з'їзд ВКП(б), історія повоєнної української літератури, театр реконструктивної доби. Крім того, т. Є. Гірчак прочитав на одному з заїдань семінару лекцію з національного питання. Одвідання семінару колективами театрів було стовідсоткове. Темпи роботи—ударні. Працювали шість годин щоденно, крім завдань, що давались додому.

Робота ВУСПП у Дніпропетровському

Цими днями в Дніпропетровському утворено організацію ВУСПП. До організації рекомендовано загальними зборами літературного активу близько 15 чоловіка. Секретаріат Дніпропетровської організації: М. Біднов („Зоря“), В. Чигирин, Роздольський. Свою продукцію дніпропетровські вуспівці мусять реалізувати переважно в літсторінці газети „Зоря“ та в журналі „Зоря“. Крім того, робітничий літгурток на заводах ім. т.т. Петровського та Леніна „Ударник“ оголосив себе за творчий гурток ВУСПП. В складі гуртка близько 25 робітників—літераторів, виключно ударників. Керують т.т. Лейкін (редактор газети „Ударник“), Молчанов, Немеровський.

Кам'янське. Завод ім. т. Дзержинського. Утворено творчий робітничий гурток ВУСПП. Керують т.т. Л. Онищенко, І. Кашина, Даніліцев (усі робітники).

Криворізька група „Червоний Гірник“

Останнім часом остаточно оформилась Криворізька організація ВУСПП. Членами ВУСПП затверджено т.т. Юхвіда, Олійника, Хазана.

Творчі гуртки, що працюють на руднях, нараховують у своїх лавах близько 70 чол. творчого робітничого активу і працюють за проводом Криворізької організації ВУСПП.

ВУСПП у боротьбі за п'ятирічку за 4 роки

У відповідь на відозву ЦК ВКП(б) з 3-IX ВУРПС відрядив для оперативної участі в ліквідації проривів таких т.т.: І. Кириленко — завод ім. т.т. Петровського та Леніна (Дніпропетровське), І. Микитенко — завод ім. т. Дзержинського (Кам'янське), І. Топчій — Донбас, А. Шмигельський — Донбас. Крім того, в Донбасі працюють ударні групи „Забою“. На Дніпрелістані та в Запоріжжі працював т. В. Кузьмич, допомагаючи в роботі творчого гуртка ВУСПП на Дніпрелістані. Після постанови ЦК КП(б)У на доповіді т.т. Молотова та Лобова секретаріат ВУСПП відрядив на Донбас т.т. П. Усенка, М. Ледеянка, Гонімова та на Криворіжжя т. Л. Первомайського.

Київ — ВУСПП разом із „Молодняком“ так само утворив кілька ударних літературних груп для боротьби з проривами на київських підприємствах. За телеграмою Секретаріату ВУСПП беруть участь у боротьбі з проривами Миколаївська та Одеська організації ВУСПП.

Творча робота ВУСПП. Вийшли з друку нові книжки членів ВУСПП: І. Кулик — „Шість поем“, Л. Первомайський — „З фронту“ — поезії, Ю. Зоря — „Депо“, виробничий роман, М. Гаско — „Обабіч кордону“ — поезії, І. Кириленко — „Натиск“, повість, М. Ірчан — „На півдорозі“ — нариси, М. Майський — „Новелі“, І. Микитенко — „Тринадцята весна“ — нариси з колективізації. Друкуються такі нові твори членів ВУСПП: І. Микитенко — „Диктатура“ — п'єса, „Кадри“ — п'єса, Н. Забіла — „Тракторобуд“, повість, „Вибрані поезії“, М. Бірюков — „Збірка комсомольських нарисів“, В. Кузьмич — фрагменти з роману „Дніпрелістан“ та „Кораблі“ — збірка оповідань, Г. Овчаров — „Критичні нариси“, І. Ле — „Наливайко“, історичний роман, Г. Шишов — „Донбас“, І. Топчій — „Шахтарська повість“, І. Кириленко — „З металевого фронту“, К. Гордієнко — „Повість наймита“, М. Доленго — „Фото-лірика“, В. Сосюра — „Вибрані поезії“, І. Кулик — „Карачай“, Панько Педа — „Перший рейд“, Ю. Зоря — „Кочегар“, Д. Бузько — „Оповідання“, В. Зорін — „Генеральний бій“ — повість. Більшість цих творів вуспівців виходить накладом видавництва ВУСПП — „Гарт“.

СЕРЕД ВУСППІВСЬКИХ ДРАМАТУРГІВ

І. Микитенко. В 12-й книзі ГАРТ'у буде надрукована нова п'єса І. Микитенка „Кадри“, що театрального сезону 1930-31 р.р. йтиме у найбільших театрах України (крім „Березоля“): театр ім. І. Франка, Одеська Держдрама, Дондерждрама, Лівобережна українська Держдрама, театр „Шевченківців“, Державний театр ім. М. Завьковецької, 175

176 лєнінградський український державний театр „Жовтєнь“ тощо. „Кадри“ ставить у Москві ГМХТ 2, в Лєнінграді, крім театру „Жовтєнь“, — російський „Государств. театр драми“ (кол. Александринка), крім того п'єса йде в багатьох інших містах РСФРР та інших республік Союзу. Зараз І. Микитєнко працює коло нової п'єси „Вугілля“, присвяченої проблемі механізованого Донбасу та найпекучішим питанням сьогодишнього дня, що зв'язані з вугіллям. Дєвізом до п'єси автор бере слова т. Сталіна про труд, що став нині „справою чєсти, справою слави, справою відваги і героїства“.

Л. Первoмаїський. В 9 та 10 — 11 книгах ГАРТ'у друкуєтьсє нова п'єса Л. Первoмаїського „Невідомі салдати“, що цього театрального сезону йтимє в театрах „Бєрєзиль“, ім. І. Франка, Одєська Держдрама, „Шєвчєнківцїв“, „Жовтєнь“ та в інших великих українських театрах. Відомий єврейський поєт І. Фєфєр перєкладає „Невідомі салдати“ єврейською мовою для єврейських театрів. Російською мовою п'єсу перєкладає поєт М. Рудєрман.

М. Ірчан. Здав театрам п'єсу „Отрута“ — з життєє америкєнських пролетарів (перєробл. „Радій“). П'єсу заводять до свого репертуару театр ім. І. Франка та інші українські, а також російські театри.

О. Корнійчук. Закінчує нову п'єсу (комєдію), назви якої він щє не опублікував. П'єсу мають ставити театр ім. І. Франка та інші. Театр „Шєвчєнківцїв“ у Дніпропетровському має ставити також п'єсу О. Корнійчука „Камінний острів“.

ПІД ПРАПОРИ ПРОЛЄТАРСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ!..

У ДНІПРОПЕТРОВСЬКОМУ ОРГАНІЗОВАНО ФІЛІОУ ВСЄУКРАЇНСЬКОЇ СПІЛКИ ПРОЛЄТАРСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ — ВУСПП

РЕЗОЛЮЦІЯ ЗБОРІВ ЛІТЕРАТУРНОГО АКТИВУ М. ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО З 2-Х — 30 Р.

Індустриєлізація країни й перебудова всього народнього господарства Радєнського Союзу на новий соцієлістичний лад та посилений наступ на рештки капіталізму в нашій країні й лїквідація глитайні, як кляси, вимагають цілковитої й негайної мобілізації всїх сил пролетаріату в один творчо-бойовий колектив для здійснення генєральної лінії партії, для виконання п'єтирічки за чотири роки.

Цілкомо зрозуміло, що й література — гостре знаряддя клясової боротьби в руках пролетаріату, не може стояти осторонь тих величєзних завдань, що їх висуває перед нами наша реконструктивна доба. Ці відповідальні завдання створюють гостру потребу негайно усунути несприятливий для розвитку літератури розподіл її пролетарського фронту на ряд незалежних груп та групочок, а надто побудованих за територієльною ознакою, що призводить до виникнення подекуди хоробливих явищ — хуторянства, міщєнства, назадництва тощо.

Самє тепєр, як ніколи, виспіла потреба цілковито консолідувати всї пролетарські письменницькі сили навколо якоїсь основної організації пролетарської літератури.

Ми, письменники Дніпропетровського — міста чавуну й сталі, вважаємо, що така єдина організація на Україні є Всєукраїнська спілка пролетарських письменників (ВУСПП), що зросла й загартувалася

в боях за чистоту класової лінії в літературі й дійшла чималих творчих та організаційних досягнень, прилучаючи до національно-культурного процесу нові й нові шари пролетарів, організувавши ряд філій та творчих гуртків периферії (Донбас, Одеса, Київ, Миколаїв Кривий Ріг тощо).

Проте, літературне Дніпропетровське чомусь довгий час випадало із поля діяльності ВУСПП. Організувавшись у міське літоб'єднання за територіальною ознакою, воно працювало відірвано від цілої пролетарської літератури.

Це чималою мірою спричинилося до того, що літоб'єднання відставало від бурхливих темпів життя індустріального міста, не зуміло прилучити до творення пролетарської літератури робітників з виробництва, не самообілізувалося для виконання бойових завдань партії.

Отже, в літературному житті Дніпропетровського утворився своєрідний прорив, з якого скористалися непролетарські літорганізації („Авангард“, „Нова Генерація“), намагаючись завоювати окремі дільниці дніпропетровського літературного фронту.

Цей прорив треба негайно ліквідувати. Єдино правильний спосіб ліквідації — це організація в Дніпропетровському філії Всеукраїнської спілки пролетарських письменників (ВУСПП), яку ми й ухвалюємо утворити.

Дніпропетровська філія ВУСПП'у разом з усім фронтом пролетарської літератури України й Радянського Союзу міцно стоятиме на ідеологічних засадах, визначених від партії, й жорстоко боротиметься з усіма ворожими, міщанськими, хуторянськими й назадницькими вихватками, нещадно боротиметься проти правих і лівих закрутів у літературі.

Усю свою роботу філія ВУСПП тісно пов'язуватиме із завданнями партії, борючись за металь, як один із загонів творчо-бойового колективу робітничої класи, прилучаючи до національно-культурного процесу нові творчі сили пролетаріату й організовуючи та керуючи творчими гуртками на підприємствах.

РЕЗОЛЮЦІЯ ЧИТАЦЬКОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ РОБІТНИКІВ ЗАВОДІВ ІМ. Т. ДЗЕРЖИНСЬКОГО ТА „ПРАВДИ“ З 24-ІХ — 30 Р.

Вислухавши доповідь т. Микитенка про завдання пролетарської літератури за доби реконструкції, Кам'янська робітничка читачька конференція відзначає, що українська література є частина загальнокультурного і національного будівництва, що є органічна частина цілого соціалістичного будівництва, а тому — в період реконструктивної доби, в час велетенського піднесення творчого робітничого ентузіазму — українська пролетарська література повинна відіграти величезну роль, як знаряддя класової боротьби, як знаряддя виховування мас, піднесення культурного рівня робітничих та бідняцько-середняцьких мас, підносячи цим їхню активність у будівництві соціалізму.

Читачька конференція вважає, що оволодіння українською культурою потребує доброго знання української мови — тому конференція доручає завкомові вжити рішучих заходів до посилення українізації робітництва й поширення серед нього української пролетарської книжки.

Виховання робітника — автора, яке запроваджує ДВУ, читацька конференція вітає, закликає робітників узяти найгарячішу участь у конкурсі на масову політичну книжку, що його оголошено ДВУ.

Конференція відзначає, що в Кам'янському бракує технічної літератури, тому доручає завкомові поставити питання перед відповідними організаціями — вжити заходів до створення й поширення цієї літератури, особливо технічної, і розповсюдження її на наших велетнях — заводах через книжкові шафи, де в них почувається гостра потреба.

Конференція відзначає, що досвід кам'янського ДВУ в справі просування книжки в маси — цехові книжкові шафи — цілком себе виправдав і потребує дальшого поширення для ще активнішого просування української, масово-політичної, технічної та художньої пролетарської літератури в робітничі маси.

Конференція читачів — робітників дзержинців та правдівців вітає бойову пролетарську літературну спільку ВУСПП — передовий загін і основну організацію пролетарської літератури на Україні, організацію, що включилася в класову практику пролетаріату, бере безпосередню участь у боротьбі за промфінплян і провадить більшовицьку лінію у боротьбі за гегемонію пролетарської літератури.

Конференція вітає рішуче перешикування лав ВУСПП, розгорнення більшовицької самокритики, курс на широку масовість і зробітничення свого складу кращими представниками пролетаріату, ударниками від варстатів.

Читачі дзержинці обіцяють активну і постійну підтримку ВУСПП! Хай живе боротьба за гегемонію пролетарської літератури!

ДО ВУСПП м. ХАРКІВ

Вперше організований творчий гурток ВУСПП в м. Кам'янському на заводі ім. т. Дзержинського надсилає вам, товариші вуспівці, протокол першого організаційного зібрання початківців літературного фронту.

Оргбюро певне, що з вашого боку наша молода організація діставатиме постійну підтримку і вказівки, як працювати, певна, що між нами буде систематичний гарний зв'язок, що ВУСПП неослабно керуватиме нашою роботою.

З товариським вітанням

Секретар бюра Л. Онищенко

м. Кам'янське, 1930 р. 27/ІХ.

ПРОТОКОЛ Ч 1

організаційних зборів творчого гуртка ВУСПП на зав. ім. т. Дзержинського, м. Кам'янське, від 26 вересня 1930 р.

Присутні: представник ВУСПП т. Микитенко, Олександр Данільцев, Іван Калина, Леонід Онищенко, Іван Карпенко, Антон Камінський, Ізраїль Міньковіч, Олена Сігал.

Головує Калина, Секретар Онищенко.

Порядок денний:

1. Організація творчого гуртка ВУСПП.

Слухали: 1. Доповідь т. Микитенка про сучасну літературну ситуацію та співдоповідь т. Каліни про літературний рух на заводі ім. т. Дзержинського.

Калина — ще в 1929 році у нас організувався літературний гурток, але він був слабкий тому, що він один час зв'язався був з Поліщуком, були в ньому орг.-чвари, гурток не мав ніякого керівництва, не мав ніякого напрямку і в наслідок такої роботи наш гурток розпався.

Тимчасом у нас на заводі є літературні кадри і можна виявити в цехах ще більшу кількість нових кадрів.

Висловились: т. Сігал, Онищенко, Калина, Карпенко, Данілев, які висловлювали свою думку щодо реалізації творчого гуртка у нас в Кам'янському, але цей гурток мусить одержувати належні вказівки та керівництво з боку ВУСПП'у. Для теоретичної роботи треба забезпечити гурток кваліфікованою силою лекторів тощо.

Ухвалили: Заслухавши інформацію представника ВУСПП т. Микитенка про стан пролетарської літератури на Україні та завдання її за доби реконструкції — організаційні збори цілком ухвалюють ідеологічно-мистецьку лінію ВУСПП, як передового загону творців пролетарської літератури, а також ухвалюють організувати творчий гурток ВУСПП на заводі ім. т. Дзержинського, який працюватиме під керівництвом ВУСПП і з кращих робкорів виховуватиме нових пролетарських письменників.

Для практичної роботи щодо реалізації гуртка обрати оргбюро в складі т.т. Онищенка, Данільцева та Каліни. Відповідальним секретарем оргбюро т. Онищенка. Бюрові негайно, для втягнення робітників у творчий гурток, розпочати належну роботу, засідання проводити не пізніше як 2 жовтня в кімнаті редакції „Дзержинця“, поряд з цим, в газ. „Дзержинець“ треба вмістити статтю про завдання творчого гуртка, що доручити т. Каліні.

Голова ОНИЩЕНКО
Секретар КАЛИНА

ТВОРЧИЙ ГУРТОК ВУСПП НА ЗАВОДАХ
ІМЕНІ Т.Т. ПЕТРОВСЬКОГО ТА ЛЕНІНА В
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОМУ

ВИТЯГ З ПРОТОКОЛУ

Загальних зборів літературного гуртка „Ударник“ заводів імені т.т. Петровського та Леніна, від 28-IX—1930 року.

СЛУХАЛИ:

Доповідь відповідального секретаря ВУСПП т. Кириленка. „Літературна ситуація на Україні і завдання пролетарської літератури“.

1. Оголосити групу „Ударник“ за творчий гурток ВУСПП, залишивши назву „Ударник“.

2. Всебічно сприяти виявленню і вихованню українських літературних кадрів на наших заводах.

3. Зв'язатися з російською секцією ВУСПП та з її органом—журналом „Красное Слово“.

4. Доручити робочій трійці „Ударник“ налагодити систематичну літературно-теоретичну учoбу „ударників“, запровадивши для цього фахівців-літературознавців.

ПРОТОКОЛ

засідання поширеного Секретаріату ВУСПП з представниками Бюра „Забою“ та Криворізької групи „Червоний Гірник“—з 11.IX. 1930 р.

Присутні: І. Микитенко, І. Кириленко І. Кулик, Г. Овчаров, В. Сухино-Хоменко, І. Фефер (єврейська секція), Л. Первомайський, А. Дикий (члени Ради), Баглюк, Чорний, Гайворонський (представники Бюра „Забою“), Юхвід, Олійник (предст. групи „Червоний Гірник“), М. Доленго, Р. Кушнар'ов-Пример, А. Шмигельський, М. Бірюков, Ткаченко, М. Ірчан, Ковалевський (Харківська орг. ВУСПП), О. Шраменко (директор „Театру Революції“), С. Божко (представник Плугу), М. Мотузка, Осипов (представник ред. „Всеукр. Пролетарий“), Ш. Епштейн (євсекція харк. орг. ВУСПП).

Голова: І. Микитенко.

Секретар: Р. Кушнар'ов-Пример.

Порядок денний:

1. Участь ВУСПП у реалізації відозви ЦК ВКП(б) з 3.IX.1930.
2. Про Секретаріат ВОАПІ, про пленум ВОАПІ та про пленум МБРЛ.
3. Про РАПП та про наступний пленум РАПП.
4. Про „Забой“.
5. Про групу „Червоний Гірник“.
6. Про відповідального редактора журналу „Гарт“.
7. Кооптація в Секретаріат ВУСПП.
8. Про харківську організацію ВУСПП.
9. Про „Театр Революції“.
10. Про ЛОЧАФ.
11. Поточні справи.

Слухали

1. Про участь ВУСПП у реалізації відозви ЦК ВКП(б) з 3.IX. (ліквідація прориву і готування до третього року п'ятирічки. тов. Кириленко).

Ухвалили

1. Взяти найактивнішу участь у реалізації відозви ЦК ВКП(б). Оголосити всю організацію ВУСПП мобілізованою на цю роботу.

а) Зобов'язати кожного поета, прозаїка і драматурга протягом двох декад виготовити твори, придатні як до вміщення у журналах, газетах та збірниках, так і для викори-

стання акторськими бригадами, що йдуть на підприємства. Твори здати до УТОДІК'у та до ВУК у РОБМИС.

б) Виділити двох членів ВУСПП для кореспондентських відряджень газет „Комуніст“ та „Вісті“. (М. Ледянко, А. Шмигельський).

в) Для участі в газеті „За Вугілля“, що її організує „Всеукр. Пролетарий“, виділити т. т. Кириленка, Доленга, Топчія, Бірюкова, Баглюка, Гайворонського, Юхвіда.

г) На заклик ВУРПС в його розпорядження для відряджень у вугільні та металургійні райони виділити ударну бригаду ВУСПП у такому складі: Микитенко, Кириленко, Кушнар'єв, Топчій, Бірюков.

г) Телеграфувати всім місцевим організаціям ВУСПП пропозицію негайно реалізувати постанову Секретаріату і зорганізувати ударні бригади на місцях.

д) Звернутися з закликом до всіх літературних та мистецьких організацій на Україні та до Президії Федерації революційних радянських письменників—взяти активну участь у реалізації відозви ЦК ВКП(б).

2. Про засідання Секретаріату ВОАПП, про наступний пленум ВОАПП та про пленум МБРЛ (Микитенко).

2. Інформацію — до відому. Почати інтенсивну підготовку до пленумів. Доповідачі: на пленумі ВОАПП т. Кириленко, на пленумі Міжнародного Бюро Революційної літератури — т. Микитенко.

3. Інформація про творчу дискусію в РАПП та про наступний пленум РАПП — 25.X. (т. Микитенко).

3. До відому. Для виготовлення документа про творчу дискусію РАПП виділити комісію в складі т. т. Овчарова, Микитенка, Сухино-Хоменка, Кириленка, Первомайського. В документі рішуче підкреслити, що лінія „б'юку“ в творчій дискусії переросла в організаційно-політичне протиставлення „б'юку“ раппівському керівництву.

4. Про „Забой“ (т. Баглюк).

4. Доповідь т. Баглюка — до відому. Рекомендувати на відповідального секретаря „Забой“ т. Ковалевського, на відповідального редактора журналу „Забой“ — т. Баглюка. Поставити за бойове завдання підтримувати постійно журнал „Забой“ вуспівськими матеріалами.

5. Про групу „Червоний Гірник“ (т. Юхвід).

5. Встановити якнайшліший зв'язок. Доручити т. Первомайському виїхати в Кривий Ріг і провести роботу в групі для остаточного оформлення її у ВУСПП.

6. Про відповідального редактора журналу „Гарт“—в зв'язку з від'їздом т. І. Ю. Кулика на партроботу (т. Микитенко).

7. Кооптація в Секретаріат ВУСПП.

8. Про харківську організацію ВУСПП.

9. Про „Театр Революції“ (довов. директора театру тов. О. О. Шраменка), співповіді від теоретичної бригади т. Овчарова, Кириленка та Кушнар'єва-Примера.

10. Про ЛОЧАФ (т. Кулик).

Загвердити членами ВУСПП т. т. Ю хвіда, Плахоття, Олійника, Штукіна, Хазана, Гриша.

З'ясувати питання про можливість видання журналу групи.

6. Просити Культпроп ЦК затвердити відповідальним редактором „Гарту“ т. Кириленка І. У.

7. Кооптувати т. Л. Первомайського (члена Ради ВУСПП).

8. Рекомендувати на секретаря харківської організації ВУСПП т. Р. Кушнар'єва-Примера. Запропонувати харківській організації до наступного засідання Секретаріату виготовити план активної роботи організації.

9. Вітати ідею організації „Театру Революції“, нового чинника культурної революції. Визнати що ідейно-мистецькі настановлення цього театру збігаються з ідеологічною і творчою платформою ВУСПП і відповідають завданням театру реконструктивної доби, яка вимагає від театру насамперед бути художнім агітпропом і надійною зброєю класової боротьби в руках пролетаріату.

Схвалити роботу теоретичної бригади ВУСПП. Підтримувати з „Театром Революції“ постійний зв'язок і допомагати йому переборювати ті труднощі, що ставитимуть йому на шляху організації.

Продовжити постійну роботу теоретичної бригади (в складі т. т. Кириленка, Овчарова, Микитенка, Кушнар'єва-Примера та Первомайського), які провели для колективу театру двотижневий семінар з основ марксистської філософії, останніх партз'їздів та з історії повоєнної української літератури й театру.

На постійну безплатну роботу літературного керівника „Театру Революції“ виділити т. Микитенка.

В репертуарі театру мати на увазі нову п'єсу єврейського драматурга т. Кушнар'єва.

Виділити на засідання Колегії НКО в справі „Театру Революції“ т. т. Ірчана, Микитенка, Первомайського.

10. До відому.

Виділити до Бюро ЛОЧАФ'у т. Кири-

лення. Зобов'язати учасників громадянської війни да и матеріали до збірника.

Взяти активну участь у Всеукраїнській конференції ЛОЧАФ.

11. Поточні справи.

А) Про участь євр. пролетарськ. письменників у роботі пленуму МБРЛ.

Б) Виділення представника ВУСПП в комісію ВОАПП для обстеження Азербейджанської АПП.

В) Про виставку до пленуму МБРЛ (тов. Овчаров).

Г) Про катедру літературознавства УІМЛ. (т. Овчаров).

11. Поточні справи.

А) Забезпечити виступи представників євр. пролетарської літератури в обговоренні доповіді т. Йоганеса Бехера.

Б) Виділити т. Баглюка.

В) Оргкомісії посилити темпи готування виставки.

Г) До відому.

Голова: І. МИКИТЕНКО.

Секретар: Р. КУШНАРЬОВ-ПРИМЕР.

ПРОТОКОЛ

Засідання поширеного Секретаріату ВУСПП з 4-Х—1930 року.

Присутні: Микитенко, Коряк, Овчаров, Первомайський, Усенко, Кузьмич, Кушнар'єв, Федчишин, Шишов, Радугін, Піонтек, Майський, Корнійчук (Київська орг.), Гонімов, Усманов (представник татарської секції МАПП).

Порядок денний:

1. Поточний момент і завдання ВУСПП (Микитенко, Овчаров).
2. Розгортання вусппівської роботи на периферії (Кириленко).
3. Перебудова роботи харківської організації (Кушнар'єв).
4. Справи татарської пролет. літератури (Усманов).
5. Питання кіна (Корнійчук).
6. Про ресорганізацію журн. „Гарт“ (Кириленко).
7. Про катедру літературознавства при УІМЛ (Федчишин).
8. Виділення товариша на Радіо-Центр.
9. Лист РАПП про „Кузницю“.
10. Виділення двох делегатів на пленум РАПП.
11. Виділення представника до Худ. Політ. Ради „Березоля“.
12. Виділення редактора до художнього видавництва.
13. Про матеріал до московської „Літ. газети“.
14. Про роботу Всеукраїнської Федерації рев. рад. письменників.
15. Телеграма від Секретаріату ВОАПП про відкладення терміну пленуму ВОАПП.
16. Про оргсекретаря та апарат ВУСПП.

Голова Микитенко
Секретар Кузьмич

1. Поточний момент і завдання ВУСПП (Микитенко та співдоповідь Овчарова).

1. Основним завданням ВУСПП за доби реконструкції є повне й цілковите включення кожного пролетарського письменника в творчу практику пролетаріату, активна й безпосередня участь у процесі культурної революції. На сьогодні у зв'язку з цим центральною проблемою для нас стає проблема „нового покоління“, проблема нових робітничих кадрів, письменників з маси ударників, літераторів від варстату, призов яких оголошують у „Правді“ керівники братерської організації РАПП.

Втягаючи ці кадри в процес творення пролетарської літератури на Україні, ВУСПП мусить якнайсміливіше висувати також нових робітничих керівників літературного руху і організаторів його.

Розв'язання творчих питань пролетарської літератури також не можна собі уявити без участі в цьому процесі всієї літературної периферії, всього масового літературного руху, без використання величезної практики літературних гуртків, що працюють на підприємствах, у стінгазетах і т. ін.

ВУСПП мусить рішуче засудити облудну практику підмінювати організацію робітничого літературного руху „рабочелюбством“ до окремих одиниць, що приходять у літературу, хоч би й з лав пролетаріату. Така „практика“ помічається подекуди на Україні, як і в РСФРР та в інших братерських республіках. Це „рабочелюбство“ не має нічого спільного з завданнями пролетарської літератури і може стати загрозою на шляху організації літературного пролетарського руху.

ВУСПП не може припускати будь-якого захвалювання окремих одиниць, молодих письменників, і приховування від маси робітничих літераторів усіх тих величезних труднощів, що стоять на сьогодні перед пролетарською літературою в цілому і перед кожним пролетарським письменником зокрема.

Рішуче розгортання пролетарської самокритики, більшовізація літературної роботи, яко чільної ділянки культурної революції, учба і глибока марксистсько-ленінська виховна робота з ударницькими робітничими кадрами — такі невідкладні завдання ВУСПП на сьогодні.

Треба вітати, що проблема неоспіваного пролетаріату, яка ще в спілці „Гарт“ була поставлена руба і наразилася на опозицію групи, що тепер капітулює, нарешті визнана від Пролітфронту. ВУСПП, що ніколи не зраджував гартованських традицій і має постійний тривалий зв'язок із пролетаріатом, не може поставитись байдуже до цього визнання. Ми мусимо по-товариському, за допомогою пролетарської самокритики, допомагати членам Пролітфронту виконувати взяті на себе зобов'язання.

Здійснюючи роль гегемона, пролетарська література, і зокрема наша організація ВУСПП, ніяк не може забувати про роботу з попутниками. Для цього треба рішуче активізувати роботу Всеукраїнської Федерації революційних радянських письменників, а також роботу МК письменників.

Для реалізації цих постанов усі місцеві організації ВУСПП мусять негайно, в ударному порядку, виробити і надіслати до Секретаріату пляни своєї практичної участі в боротьбі за п'ятирічку та у вихованні нових пролетарських літературних кадрів.

2. Схвалити роботу т. т. Микитенка та Кириленка в Дніпропетровському та Кам'янському.

Вітати створення Дніпропетровської організації ВУСПП. Затвердити Секретаріат Дніпропетровської організації в складі т. т. Біднова, Чигирин, Роздольського. Затвердити в члени ВУСПП т. Мін'яка.

Затвердити творчі гуртки ВУСПП на заводах ім. Петровського та Леніна („Ударник“) та в Кам'янському на заводі ім. Дзержинського (гурток „Дзержинець“).

В порядку розгорнення масової роботи вжити таких заходів:

1) Оголосити всю організацію ВУСПП за ударну.

2) Проводити далі масову роботу організації під гаслом — „жодного члена ВУСПП поза безпосередньою участю в боротьбі за п'ятирічку“.

3) Звернути особливу увагу на масову літературну роботу в Харкові та Дніпропетровському — Кам'янському (заводи ім. Петровського, Леніна, Дзержинського, журнал „Зоря“).

4) Доручити т. Крашаниці в триденний термін скласти доповідну записку до сектору

2. Розгортання вуспівської роботи на периферії. Звіт про роботу т. т. Кириленка та Микитенка на заводах Петровського, Леніна та Дзержинського — в Дніпропетровському та про організацію там творчих гуртків ВУСПП, а в м. Дніпропетровському — організації ВУСПП — (Кириленко).

преси ЦК КП(б)У про видання масового журналу ВУСПП типу „Рост“.

5) Запропонувати секретаріатові харківської організації ВУСПП у триденний термін розробити конкретний план масової роботи ВУСПП на підприємствах.

6) Запропонувати редакціям „Гарт“, „Красное Слово“, „Проліт“ сміливіше друкувати твори молодих робітничих письменників, налагодивши як слід консультацію.

7) Зобов'язати всіх членів ВУСПП, насамперед харківську та київську організації, брати активну участь у журналах „Забо й“, „Зоря“, „Металеві Дні“ (Одеса), налагодити особистий зв'язок вуспівців з початківцями, виявляючи тих, що їх можна прийняти в лави ВУСПП.

8) Доручити т. т. Корякові, Доленгові та Шишову в тиждень термін виробити загальну програму роботи для творчих робітничих гуртків ВУСПП.

9) Запропонувати „Забою“ всю масову роботу в Донбасі провадити як роботу ВУСПП.

10) Зв'язатися з братньою організацією „Молодняк“ для координації масової роботи в Харкові й на місцях.

11) Відповідальними за постачання літературно-критичного матеріалу до масових журналів призначити таких товаришів: „Забо й“ — Микитенко, Шишов, „Зоря“ — Кириленко, Овчаров, „Металеві Дні“ — Первомайський, Кузьмич.

12) Запропонувати всім товаришам вуспівцям і місцевим організаціям подавати до вуспівських органів хроніку про свою масову і творчу роботу.

13) До тих, хто ухилятиметься від масової роботи, вживати найрішучіших заходів товариського та громадського впливу, аж до виключення з членів організації.

2а) Доручити т. Кузьмичеві далі керувати цими гуртками.

2а) Інформація тов. Кузьмича про творчі гуртки ВУСПП на Дніпрелістані та на Авіозаводі в Харкові.

2б) Інформація тов. Радугіна про гуртки на ДЕЗ'і та на Тракторбуді.

26) Продовжувати роботу в гуртку на ДЕЗ'і, допомагати гурткові активно боротися за ліквідацію прориву.

Для посилення роботи на Тракторбуді відрядити на постійну роботу, крім т. т. Соколова та Радугіна, ще одного пи-

2в) Інформація тов. Шишова про „Забой“.

3. Перебудова роботи харківської організації (Кушнар'ов) додатки — Кор'як.

4. Інформація т. Усманова про справи татарської пролет. літератури.

5. Питання кіна (тов. Корнійчук). Спецнарий прорив на Київській кінофабриці.

6. Про „Гарт“ (тов. Кириленко).

сьменника з харківської організації. (Доручити це харк. орг.).

2в) Взяти до відому інформацію т. Шишова про стан організації та журналу „Забой“. Відзначити широке розгорнення масової та учбової роботи „Забоем“.

Підсилити керівництво „Забоем“ по лнії допомоги в організації розробки тем учбового пляну, фінансової допомоги в організації розробки тем учбового пляну, фінансової допомоги письменникам - забойцям, творчих відпусток і т. ін.

Зважаючи на скрутний фінансовий стан „Забоем“ та потребу утримати тираж журналу, визнати за потрібне переказати з сум ВУСПП 500 крб. Доручити т. Кириленкові з'ясувати й оформити це питання.

3. Запропонований від т. Кушнар'ова плян, з додатками т. Кор'яка про теоретичну роботу та зокрема про готування до пленуму МБРЛ, — схвалити.

4. Запропонувати секретаріатові харківської організації виявити кадри татарських пролет. письменників у Харкові. Виявити також ці кадри на Донбасі і зв'язати їх із „Забоем“. Налагодити зв'язок з тат. секцією МАПП.

5. Виділити комісію в справі допомоги українській кінематографії (т. т. Кузьмича, Майського, Корнійчука, Шишова).

Комісія мусить мобілізувати всіх товаришів, що можуть дати сценарії, і насамперед — драматургів, ВУСПП мусить дати 10 сценаріїв на цей рік.

Зажадати, щоб Українфільм та Київська Кінофабрика якнайшвидше поставили доповідь на зборах ВУСПП про тонфільм та про стан української кінематографії.

Взяти участь у роботі всеукраїнської сценарної наради.

6. В зв'язку з перебудовою всієї роботи ВУСПП на ударних основах, вважати за конче потрібне перебудувати журнали „Гарт“, „Красное Слово“ і „Проліт“ так:

1) Розподілити обов'язки поміж чл. редколегії в бік більшої політизації вуспівських органів, друкуючи статті на злободенні теми соц. будівництва та боротьби на ідеологічному фронті.

2) Встановити постійний відділ творчости робітничих гуртків ВУСПП.

3) Налагодити постійну консультацію робітників - початківців (покласти цей обов'язок на відповідальність редакторів).

4) Організувати широку літературно-мистецьку хроніку в вуспівських органах, даючи свою оцінку кожному літ. мистецькому явищу.

5) Організувати при редакціях зустрічей з журналістами центральні студії робітників-початківців. До студії при „Гарті“ прикріпити т. т. Коряка, Микитенка, Овчарова, Федчишина, Первомайського, Гірчака, Невіцького.

6) До „Кр. Слова“ — Шишова, Городського, Доленга, Радугіна, Ковалевського.

7) До „Проліт“ — Фефера, Кагана, Епштейна.

8) Кооптувати до складу редколегії „Гарт“ (на відділ поезії) т. Первомайського. Поставити це читання на затвердження пленуму ВУСПП.

7. Поставити перед „Забоем“ і ВУСПП питання про організацію набору до катедри та до письменницького семінару. Заждати від катедри поставлення на письменницьких зборах кількох актуальних творчих питань.

8. Виділити для роботи на Радіо-центрі т. т. Ірчана, Первомайського, Ковалевського, Ткачука.

9. До відому. Втягти кращі кадри „кузнецов“ на Україні до ВУСПП.

10. Виділити на пленум РАПП двох представників: т. т. Федчишин, Первомайський; канд. — Кушнарьов.

11. Виділити т. Майського.

12. Запропонувати Малому Секретаріатові обміркувати кандидатуру.

Запропонувати т. т. Корякові, Первомайському, Овчарову, Кузьмичу дати матеріал до укр. сторінки 20. X.

14. Вважати за ненормальне, що праця Федерації до цього часу не розгорнулася. Доручити представникам ВУСПП у Федерації поставити питання про активізацію її роботи.

7. Про катедру літературознавства при УІМЛ (Федчишин).

8. Про Радіо - центр.

9. Лист РАПП про „Кузницю“ (вступ до РАПП на „колективних началах“).

10. Про пленум РАПП (26.X).

11. Виділення представн. до Худ. Політ. Ради „Березоля“.

12. Виділення товариша на роботу редактора в Художнє видавництво.

13. Матеріал до „Літературної газети“.

14. Про роботу Федерації.

15. Про відкладення терміну пленуму ВОАП (телеграма).

16. Про оргсекретаря та апарат ВУСПП.

Зокрема вважати за кінче потрібне розпочати негайно видання „Літ. газети“.

До відому. Використати ввесь час для підготування до пленуму Міжнародного Бюро революційної літературниці.

16. Поставити питання про постійного оргсекретаря ВУСПП (на платню) — відповідального товариша, обізнаного на масовому літературному рухові. Для кращого зв'язку з периферією і розгорнення масової роботи, що потребує листування та іншої техроботи, взяти стенографістку - друкарницю.

Голова Микитенко
Секретар Кузьмич

ПАМ'ЯТИ МАЯКОВСЬКОГО

Раднарком РСФРР, враховуючи заслуги поета пролетарської революції В. Маяковського, ухвалив увічнити його пам'ять і запропонував Держвидавові РСФРР видати повне академічне видання його творів та постановив забезпечити його родину. Видання творів В. Маяковського вийде за доглядом Я. Бріка. Родині Маяковського призначено персональну пенсію.

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ

Шановний тов. редакторе!

Не відмовте помістити на сторінках вашого журналу такого мого листа:

На мій переклад Тетмаєрового роману „Легенди Татр“ появилось уже досі кілька рецензій, і майже всі рецензенти закидають мені, що я самовільно, брутально повівся з твором, скоротивши його майже на третину, повикидавши цілі сторінки, ніби з боязні, що не впораюсь з діалогами, поданими в оригіналі гуральським діалектом. Ще закидають мені, що ті діалоги, що й залишилися в перекладі, я подаю звичайним „наддніпрянським діалектом“.

На всі ці закиди мушу сказати таке: Переклад свій робив я із тексту попередньо проредагованого і скороченого в ДВУ. Книжку призначувано для юного читача і до його вимог відповідно пристосовувано. Друге, я дістав ясну директиву не вживати у перекладі незрозумілого гупульського діалекту (що найбільше підійшов би до гуральського), чим я і користувався.

Останнє доручення я зрештою вважаю за вдале, бо навіть штучно вводити в твір діалект (хоч і прекрасний діалект), коли готові твори, писані ним (як Стефаника тощо), ДВУ і „Рух“ перекладають на „зрозумілу мову“, не вважаючи на те, що твори втрачають 50% своєї вартості.

При нагоді хочу сказати, що зі скороченнями, які зробила редакція ДВУ у вищезгаданім творі, я теж не погоджуюсь і солідаризуюсь з рецензентами.

Зі щирою пошаною до Вас. В. Гжицький

Відповід. редактор Ів. Кириленко

З М І С Т

	стор.
І. Микитенко — До пленуму міжнародного бюро революційної літератури (стаття)	5
Л. Первомайський — Невідомі салдати (п'єса)	11
В. Броневський — До товаришів салдатів (поезії)	33
Н. Забіла — Тракторобуд (повість)	34
Л. Юхвід — За хліб (поезії)	85
Ян Лисогорко — Легенда Донбасу (поема)	90
Кес. Андрійчук — Будинок промисловости (поезії)	94
К. Гордієнко — Хазяїн і наймит (оповідання)	95
М. Ковальчук — Смерть людини (оповідання)	103
М. Ланцут — Облога заводу	115
Майкл Голд — Химерний похорон у Бреддоку (поезії)	132
І. Кулик — Народження героя (стаття)	135
Іван Ле — Масова робота ВУСПП (стаття)	140
О. Біха — Піонери всесвіту готові (стаття)	160
Бібліографія	164
Хроніка	171

УВАГА

Зважаючи на численні листи з проханням надіслати „ГАРТ“ № 3 та „ГАРТ“ № 6, з 1930 р.,

ДЕ БУЛИ НАДРУКОВАНІ П'ЄСИ
Т. Микитенка — „ДИКТАТУРА“ й
Т. Первомайського — „КОММОЛЬЦІ“

та на неможливість виконати ці прохання (тираж цих чисел „ГАРТ'у“ розійшовся за раз же по виході їх з друку), редакція повідомляє читачів „ГАРТ'у“ та всі українські театри й заводські та сільські драмгуртки, що в наступних числах нашого журналу друкуватимуться нові п'єси членів ВУСПП:

Л. ПЕРВОМАЙСЬКИЙ — НЕВІДОМІ САЛДАТИ,
„ГАРТ“ №№ 9, 10 — 11. І. МИКИТЕНКО — „КАДРИ“,
„ГАРТ“ № 12, 1930 р.

В 1931 року: О. КОРНІЙЧУК — НОВА КОМЕДІЯ,
І. КИРИЛЕНКО — ІНДУСТРІАЛЬНА П'ЄСА,
І. МИКИТЕНКО — „ВУГІЛЛЯ“.

Редакція попереджує, що повторних тиражів не буде. Тому зацікавлені анонсованими п'єсами мусять заздалегідь передплатити „ГАРТ“ на останні місяці 1930 р. та на 1931 рік.

ПЕРЕДПЛАТУ НАДСИЛАТИ НА ТАКУ АДРЕСУ:
Харків, Сергіївський майдан, Московські ряди, № 11,
Періодсектор ДВУ. Ціну див. на обкладинці

ПЕРЕДПЛА
ЧУЙТЕ!
ЧИТАЙТЕ!
ПОШИ
РЮЙТЕ!
ЛІТЕРА
ТУРНО
ХУДОЖНІЙ
ТА КРИ
ТИЧНИЙ
ЖУРНАЛ
Р І К
ВИДАННЯ
ЧЕТВЕРТИЙ

Г А Р М

ОРГАН ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СПІЛКИ
ПРОЛЕТАРСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ
(В У С П П)

РЕДАГУЮТЬ: І. КИРИЛЕНКО, В. КОРЯК, І. КУ-
ЛИК, І. МИКИТЕНКО, Б. КОВА-
ЛЕНКО, Г. ОВЧАРОВ, С. ЩУПАК

СВОЕЧАСНО ЗНАЙОМИТЬ ЧИТАЧА
З НОВИМИ ХУДОЖНІМИ ТВОРАМИ
ПРОЛЕТАРСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ
ТАК УКРАЇНИ І РАДСОЮЗУ, ЯК І
З А К О Р Д О Н У
МІСТИТЬ ГРУНТОВНІ СТАТТІ З ТЕО-
РІЇ ЛІТЕРАТУРИ, ДАЄ КРИТИЧНІ
РОЗВІДКИ ПРО СУЧАСНЕ УКРАЇН-
СЬКЕ ПИСЬМЕНСТВО, РОЗРОБЛЯЄ
ПИТАННЯ СТИЛЮ ДОБИ, ДАЄ БА

Г
А
Р
Т

ГАТУ ЛІТЕРАТУРНО - МИСТЕЦЬКУ
ХРОНІКУ ТАК РАДЯНСЬКУ, ЯК І
З А К О Р Д О Н У.
ПОВИНЕН БУТИ НАСТОЛЬНИМ ЖУР-
НАЛОМ КОЖНОГО РОБІТНИКА
АКТИВІСТА, КОМСОМОЛЬЦЯ,
КУЛЬТРІБІТНИКА І ВЗАГАЛІ КОЖ-
НОГО, ХТО ХОЧЕ БУТИ В КУРСІ
СПРАВ УКРАЇНСЬКОЇ ПРОЛЕТАР-
СЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

П Е Р Е Д П Л А Т А
НА 1 РІК—6 КРБ., 6 МІС.—3 КРБ. 25 К., НА 3 МІС.—1 КРБ. 75 К.
Ц І Н А О К Р Е М О Г О Ч И С Л А 75 К О П.

П Е Р Е Д П Л А Т У П Р И Й М А Є
СЕКТОР ПЕРІОДВИДАНЬ ДВУ (ХАРКІВ, СЕРГІЙВСЬКА ПЛОЩА, МОСКОВСЬКІ РЯДИ, №11), УПОВНО-
ВАЖЕНІ ФІЛІ ТА КНИГАРНІ ДВУ, ПОШТОВІ КОНТОРИ ТА ЛИСТОНОШІ ПО ВСІХ МІСТАХ УСРР

А Д Р Е С А Р Е Д А К Ц І І
Х А Р К І В, П У Ш К І Н С Ь К А, № 46, ТЕЛ. 57-28